

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ศิริกมล นนทะภา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางศิริกมล นนทะภา แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุรสา พรหมทา)

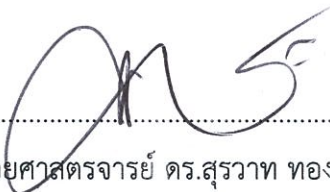
กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

(อาจารย์อนุสรณ์ ฐสินแก่น)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธิ ตีเมืองซ้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน 28 ส.ค. 2560 พ.ศ.....

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สาธารณะเกี่ยวกับตนเอง และด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคม ในส่วนของการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนา พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนประกอบด้วยแนวทาง 4 ด้าน คือ 1) ควรมีการดำเนินการโดยหลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนเอง 2) ควรมีการดำเนินการพัฒนาโดยการกำหนดเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการสอดแทรกจิตสาธารณะในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น และ 4) ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นพื้นฐานของจิตสาธารณะในทุกๆด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : The Guideline to Development of Public mind Characteristics for Students of Upper Primary Level of The Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1.

AUTHOR : Sirikamon Nontapa **DEGREE :** M.Ed. (Education Management)

ADVISORS : Asst.Prof.Dr.U-rasa Promta Major Advisor
Mr.Anusorn Thusinkaen Co-advisor

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2017

ABSTRACT

The research objectives were to 1) study the components of students' public mind characteristics 2) study the levels of students' public mind characteristics 3) Compare teachers and parents' opinions on students' public mind characteristics and 4) study the guideline to development of public mind characteristics for students of upper primary level of the office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The sample group consisted of 100 teachers and 100 students' parents. Questionnaires and interview were data collection tools and using computer programs and descriptive analysis to analyze the collected data.

This research was categorized into 3 phases which were 1) Investigation on the components of students' public mind characteristics 2) Investigation on the levels and comparison on students' public mind characteristics 3) Investigation on the guideline to development of public mind characteristics for students of upper primary level of the office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The research results found that : 1) Students' public mind characteristics consisted of 3 components which were 1) Self-related public mind 2) Social-related public mind and 3) Family-related public mind. 2) In general, students of upper primary level of the office of Mahasarakham primary

education service area 1 were at highest level of public mind characteristics sorted in descending order as follows: Family-related public mind, Self-related public mind and Social-related public mind. As for the comparison on teachers and parents' opinions aspect, the findings showed that there was a different level of 0.5 statistically significant as was hypothesized. 3) The implication of this study suggested 4 guidelines which were 1) There should be involvement from all parties, school administrators, teachers, parents and communities, and students 2) There should be implemented as an on-going project 3) Public mind characteristics should be included in practical lessons to raise students' awareness and 4) There should be ethics training in school regularly as this is a fundamental of all aspects of public mind.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยดี สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยความกรุณาเมตตาจิตและช่วยเหลือ ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานวิจัยของผู้วิจัยตลอดมาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุสา พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์อนุสรณ์ อุสินแก่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย จนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนศักดิ์ ศิริโสม และคุณครูอัญชญา ผลาผล ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) ของข้อคำถาม

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัด ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน และศึกษานิเทศก์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขอขอบคุณ ดร.วัฒนชัย ธีรศิลาเวทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูโรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอกวิทยาสรรค์) ที่ให้กำลังใจ และคำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ บิดา-มารดา และญาติพี่น้องที่คอยให้กำลังใจเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา-มารดา บุรพจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสนับสนุนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ศิริกมล นนทะภา

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	13
การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ	46
องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ	58
บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคามเขต 1	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	83
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	89
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1	89
หัวเรื่อง	หน้า

ระยะเวลาที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1	91
ระยะเวลาที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1	97
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล	101
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
สรุปผลการวิจัย	118
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	139
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง	142
ภาคผนวก ค ผลการทดสอบค่าที (t-test Independent)	145
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัย	155
ประวัติผู้วิจัย	159

สารบัญญัตินี้

ญ

1	การสังเคราะห์องค์ประกอบด้านจิตสำนึกของนักเรียน	62
2	สรุปองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน	67
3	แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิต สำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	73
4	ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	93
5	แสดงค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	104
6	แสดงผลการวิเคราะห์รวมระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1	105
7	แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสำนึกต่อตนเอง	106
8	แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสำนึกต่อสังคม	107
9	แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสำนึกต่อครอบครัว	108
10	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวม	109

สารบัญแนภาพ

ผ

1	กรอบแนวคิดการวิจัย	10
2	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P)	31
3	ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม และลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่นำไปสู่ พฤติกรรมทางจริยธรรม	34

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไร้พรมแดน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีอิทธิพลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และด้านการศึกษาของนานาประเทศ โดยที่ทุก ๆ องค์การจะต้องเผชิญกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์กรและระดับบุคคล ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีอื่น ๆ โดยที่ผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ได้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อหลายประเทศ (เพ็ญพร ทองคำสุก. 2553 : 1) สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ผ่านมาเราได้เผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางความคิด อันเป็นผลมาจากความเห็นที่แตกต่างกันทางการเมืองของประชาชนในชาติ ที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ในขณะที่ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศที่เริ่มลดน้อยถอยลงเป็นลำดับ สะท้อนความสามารถในการพัฒนาคนในชาติที่เท่าทันกับการแข่งขันในระดับสากล (สถาบันคลังสมองของชาติ. 2553 : 1 - 4)

นอกจากนี้แล้วประเด็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบันดังกล่าว ยังได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการปรับตัว มีการแข่งขัน เอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ โดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจมากขึ้นทุกขณะและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสัญญาณถึงการขาดจิตสาธารณะที่สูงส่ง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552) ซึ่งจะเห็นได้จากในปัจจุบันที่ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมกำลังเป็นปัญหาอย่างมากในสังคมไทย สืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ รวมทั้งการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญด้านจิตใจ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้การปรับตัวเพื่อการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอารอดเอาเปรียบ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง พกพ้อ มากกว่าส่วนรวม

นำไปสู่ความถดถอย ขาดคุณธรรม จริยธรรม ความสำนึกต่อส่วนรวมจึงลดน้อยถอยลงทุกวัน ซึ่งความสำนึกต่อส่วนรวมเป็นลักษณะหนึ่งของจิตสาธารณะ ซึ่งปัญหาการขาดจิตสาธารณะในสังคมไทยมีอยู่มากมายเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินจำนวนมากต่อส่วนรวมและสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสังคม (มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2556 : 46-47)

การขาดจิตสาธารณะส่งผลกระทบต่อบุคคล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ต่อครอบครัว คือ ความสามัคคีในครอบครัวน้อยลงเกิดการแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ต่อองค์กร เกิดการแบ่งพรรค แบ่งพวก ชิงดีชิงเด่น เบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว ต่อชุมชน ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนาเกิดอาชญากรรมในสังคมสูง ขาดศุนย์รวมจิตใจ เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตนเองเป็นใหญ่ ประเทศชาติ คือ เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน และระดับโลกเกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ ปัญหาการขาดจิตสาธารณะนับเป็นเรื่องใหญ่ที่สังคมไทยสังคมโลกต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ไข เพื่อให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ ทั้งนี้การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ถ้าเราปลูกฝัง ส่งเสริม สร้างเสริมหรือพัฒนาเด็กให้มีจิตสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้กับผู้อื่นจะทำให้ปัญหาที่กล่าวมาลดลง การพัฒนาจิตสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี ซึ่งในการพัฒนาและปลูกฝังการมีจิตสาธารณะควรเริ่มจากเด็ก เพราะเด็กจะสามารถเรียนรู้และรับรู้อะไรได้ง่ายและจดจำได้นาน (ธานินทร์ กรีวิเชียร. 2551 : 38-40) เช่นเดียวกับ ดวงเดือน พันธุ์นาวิณ (2538 : 77) ที่กล่าวว่าในการปลูกฝังจิตสาธารณะนั้นควรทำการปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็กยังเป็น “ไม่อ่อนที่ดัดง่าย” การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกายเพราะในวัยเด็กจะสามารถเห็นความแตกต่างสามารถคิดเปรียบเทียบคิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอนรู้สึกคิด โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตนเอง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 135) ที่เห็นความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคน ให้มีคุณธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะและมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 5) ในการพัฒนา

เยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ และนอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและ เป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 3)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ที่จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองซึ่งเป็น คุณธรรมพื้นฐานในการรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม การมีจิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบต่อ ตนเอง แม้จะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าหากใจไม่ยอมรับจิตสาธารณะก็จะไม่เกิด ถ้าสามารถ ปลูกฝังส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กที่มีจิตใจที่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อาสาดูแลรับผิดชอบส่วนรวม มีการใช้สมบัติ ของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้กับ ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลาย สาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลงและจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น (นวรินทร์ ตาก้อนทอง. 2551 : 5-6) นั่นเพราะการปลูกจิต สำนึกด้านจิตสาธารณะ (Public Mind) คือ การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตน เองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมจากภายในให้บุคคลรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม หรือกิจกรรมที่ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วในสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์ประโยชน์สุขของคนในสังคมร่วมกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษา ร่วมกัน เกื้อกูลช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยากหรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือ โดยไม่ขัดต่อต่อกฎหมายหรือ กฎ ระเบียบสังคม ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของกิจกรรมจิตสาธารณะก็คือ เป็นกิจกรรมตาม ความสมัครใจ นักเรียนจะต้องลงมือกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยคำนึง

ผลประโยชน์ ที่สังคมจะได้รับจากกระทำนั้นดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). 2557 : 1) สำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และการ ประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา โดยคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้น ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียน การสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในตัวผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 3) ซึ่งในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิต สาธารณะ ได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ 2 ด้าน คือ 1) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และ กำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทนและแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วย แก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น 2) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ โดยกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ คือ เข้าร่วม กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2552 : 45)

จากความสำคัญและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติ หน้าที่ครูผู้สอนในสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนในด้านจิต สาธารณะ จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้วย เห็นว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในชาติและทวีความสำคัญมากขึ้นใน ปัจจุบัน หากคนในชาติขาดจิตสาธารณะจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย การปลูกฝังด้านจิต สาธารณะ จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่คนในสังคมควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการปลูกฝังด้านจิต สาธารณะในเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ การปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะให้กับ เด็กและเยาวชนไทยนั้นจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็น หลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมซึ่งจะต้อง ปลูกฝังให้มีในตัวบุคคลตั้งแต่เด็กหรือวัยเรียนเป็นต้นไปจึงจะเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวไปตลอด นอกจากนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ข้องได้ทราบถึงการพัฒนาของผู้เรียนว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตามที่สถานศึกษากำหนดหรือไม่อย่างไรมีข้อบกพร่องในเรื่องใดควรจะพัฒนาปรับปรุง ปลูกฝัง และส่งเสริมคุณลักษณะที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับใด
3. ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกันหรือไม่
4. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะด้านจิตสธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสธารณะของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่

2.1.1 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 1,894 คน

2.1.2 ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 24,231 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.2.1 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 จำนวน 100 คน

2.2.2 ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 จำนวน 100 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยกำหนดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973) โดยกำหนดช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) เท่ากับ 10%

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จำนวน 5 คน เพื่อประเมินองค์ประกอบ ประกอบด้วย

2.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 จำนวน 1 คน

2.3.2 ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 จำนวน 2 คน

1.4.2 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 2 คน

1.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนประกอบด้วย

1.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบสาม และมีผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ในระดับดีมาก จำนวน 3 คน

1.4.2 ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 3 คน

1.4.2 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบสาม และมีผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ในระดับดีมาก จำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง 2) จิตสาธารณะต่อสังคม และ 3) จิตสาธารณะต่อครอบครัว ซึ่งแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

2.1 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 6 ตัวชี้วัด คือ 1) ความรู้สึกที่ดีให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น 2) มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ 3) การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น และยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 5) มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี 6) มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

2.2 จิตสาธารณะต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด คือ 1) ความรับผิดชอบ ต่อสังคม 2) การเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม 4) มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ 5) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 6) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง 7) การเคารพ

สิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 8) มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์
 เกื้อกูลต่อสาธารณชนคนหมู่มาก 9) การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะ
 สมบัติ 10) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สิน
 หรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม

2.3 จิตสาธารณะต่อครอบครัว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัวชี้วัด คือ 1) มีการ
 แสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว 2) การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง 3) การแสดง
 ความช่วยเหลืองานของครอบครัว 4) การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจ
 ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 5) มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอน
 จากพระพุทธศาสนา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาและขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.
 2558 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2559 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
 ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558

ระยะที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
 ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
 ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม หรือการมี
 ความรู้สึกจากภายใน ในการปฏิบัติตนในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
 และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน สังคมและครอบครัว ตลอดจนการ
 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในทางที่เป็นประโยชน์
 ต่อส่วนรวมหรือสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การมีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน

สังคม การมีความคิดช่วยเหลือสังคมเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เกื้อกูลความรักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ซึ่งรวมถึงคนในครอบครัว ตลอดจนการทุ่มเทอุทิศตนเองเพื่อบุคคลอื่น ๆ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง 2) จิตสาธารณะต่อสังคม และ 3) จิตสาธารณะต่อครอบครัว โดยแต่ละองค์ประกอบมีความหมาย ดังนี้

ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง หมายถึง จิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความขยัน และความมานะอดทน

จิตสาธารณะต่อกับสังคม หมายถึง จิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญ ในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทย ยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วย การดูแลผลประโยชน์ร่วม การเคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

จิตสาธารณะต่อครอบครัว หมายถึง จิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และเป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากครอบครัว ญาติ พี่ น้อง ประกอบด้วย ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ความสามัคคีในครอบครัว

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

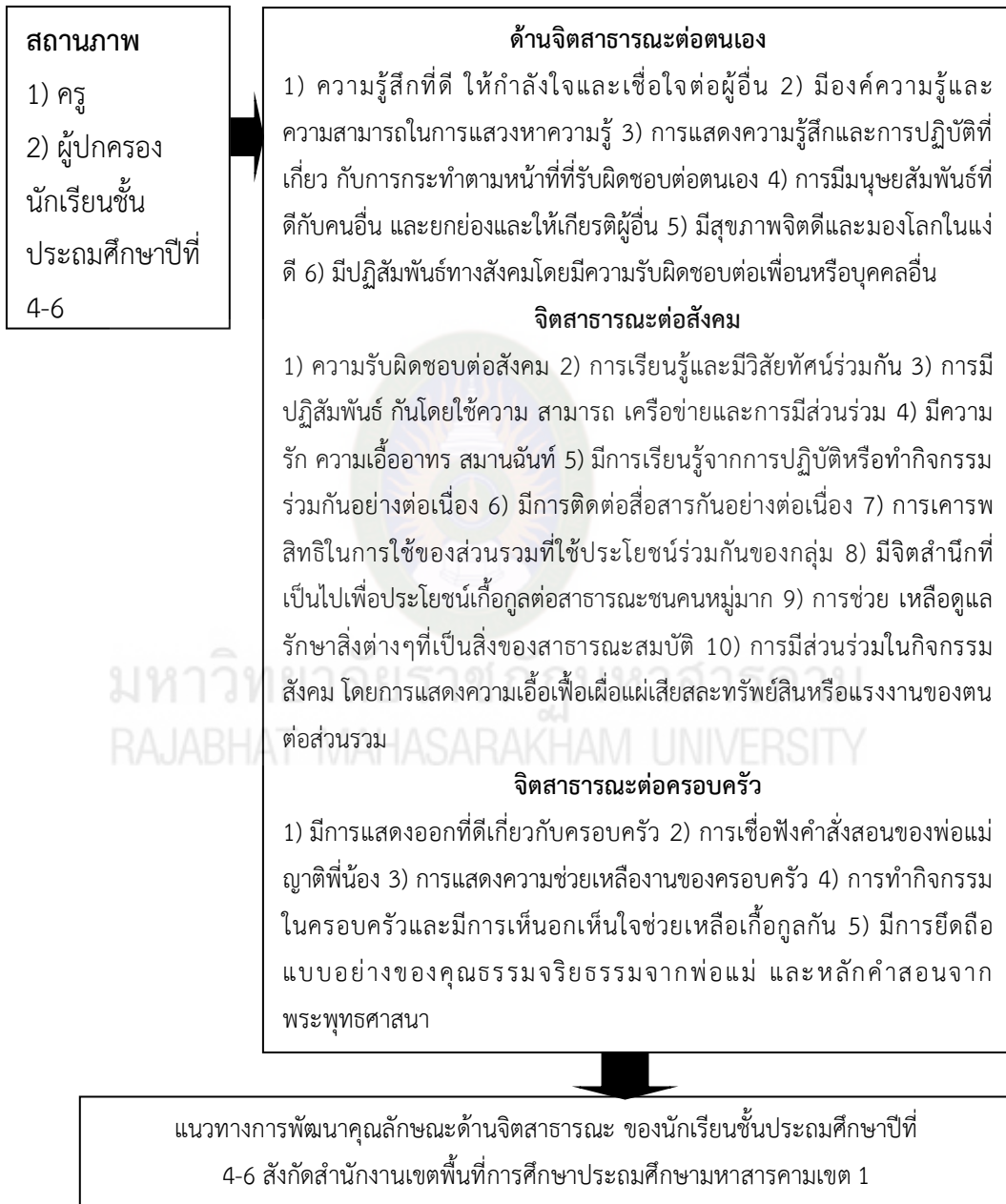
ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่ได้รับเป็นผู้ดูแลนักเรียน สามารถตัดสินใจและรับผิดชอบต่อตัวนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงด้านการบริหารการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลสารสนเทศคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 แล้วนำมาปรับใช้ให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

2. ได้ทราบความแตกต่างถึงคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ทั้ง 3 ระดับชั้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมความตระหนักในการกระทำของตนเองต่อสังคมส่วนรวม และารู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม

3. ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนตระหนักถึงการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตสำนึก
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
 - 1.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
2. การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
 - 2.1 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
 - 2.2 การสร้างและพัฒนาจิตสำนึก
 - 2.3 จิตสำนึกและแนวทางการจัดการเรียนรู้
3. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
 - 3.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสำนึก
 - 3.2 การสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะต้องมีการอาศัยการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะเป็นชุมชน เนื่องจากมนุษย์ต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอด จึงต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อหวังให้ผู้อื่นให้ประโยชน์ตอบแทนตนตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม เมื่อบุคคลหลายคนซึ่งมีความแตกต่างกันต้องออกมาอยู่ร่วมกันในสังคม จึงจำเป็นต้องสร้างกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติตามเพื่อลดความขัดแย้งของสมาชิกในสังคมที่มีความแตกต่างกันให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชน กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับจากคนในสังคมโดยรวม ส่งเสริมให้คนในสังคมเคารพในสิทธิของกันและกัน ช่วยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process)

ในประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะช่วงหลังพุทธศักราช 2500 คือช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ก่อนหน้านั้นกิจกรรมการช่วยเหลือสังคมซึ่งเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรัฐกระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิซึ่งจัดโดยเอกชนจัดตั้งช่วยเหลือคนในเชื้อชาติหรือจากภูมิภาคเดียวกันเป็นลักษณะผู้ให้กับผู้รับ แต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนที่มีฐานะยากจนเริ่มตระหนักถึงพลังของตนเองและสำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลางถูกยกระดับสูงขึ้น (วิภาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ. 2544 : 103) และต่อมามีการพัฒนามุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และเริ่มส่งเสริมประชาคมจังหวัดให้เกิดขึ้นในทุกจังหวัด ควบคู่กับการเตรียมขยายประชาคมตำบล (ศรีประภา เพ็ชรศรี. 2543 : 208) เพราะผลจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ การพัฒนาต้องควบคู่ไปด้วยกันทุกด้าน ซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าปราศจากความร่วมมือของคนในชาติจิตสาธารณะเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดประชาสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งแตกต่างจากซีกโลกตะวันตกที่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้มาเป็นเวลายาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประเพณีและวัฒนธรรม โลกตะวันตกมีพื้นฐานการปกครองประเทศจากประชาชนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาสังคม เน้นบทบาทของกลุ่มคนองค์กรนอกภาครัฐ แต่ในประเทศไทยเริ่มจากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างกะทันหัน โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนยึดติดกับระบอบเดิมคือต้องการผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในหลักสูตรการศึกษามักกล่าวถึงแต่หน้าที่พลเมือง

แต่ไม่ได้สอนสิทธิของพลเมืองทำให้นักศึกษาไม่รู้สิทธิของตนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงปกครองด้วยชนชั้นผู้นำ เมื่อเกิดวิกฤตต่าง ๆ ประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำในการแก้ไขปัญหา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผู้แก้ปัญหาของประเทศเพียงกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น ปัญหาทั้งหมดไม่สามารถแก้ไขได้ จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้พลเมืองสำนึกในสิทธิและหน้าที่ โดยร่วมคิดและเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งกลไกที่จะทำให้พัฒนาคนได้นั้นคือ ระบบการศึกษา มีการกล่าวถึงจิตสาธารณะในด้านการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวถึงการมีจิตสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยกล่าวไว้ในเรื่องของประชาสังคมและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อชุมชนเข้มแข็ง คือการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้าง เครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง สถานะด้านสังคมของประเทศปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤต ค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศ ทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝัง ศีลธรรมให้มีคุณภาพและจริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น

ส่วนสถานะด้านชุมชนของประเทศมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน การสร้างเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน ขณะที่ในด้าน วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นยังถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ น้อย ทั้ง ระบบคุณค่าของสังคมไทยในเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือซึ่งกัน

และกันเริ่มเสื่อมถอย วิสัยทัศน์และพันธกิจประเทศไทยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 วิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุ่งุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี สำหรับพันธกิจมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนาระบบบริหาร จัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องพร้อมเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต

จากความเป็นมาของจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะช่วงหลังพุทธศักราช 2500 คือช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ก่อนหน้านั้น กิจกรรมการช่วยเหลือสังคมซึ่งเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรัฐ กระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิ ซึ่งจัดโดยเอกชนจัดตั้งช่วยเหลือคนในเชื้อชาติหรือจาก ภูมิภาคเดียวกัน เป็นลักษณะผู้ให้กับผู้รับ แต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนที่มีฐานะยากจนเริ่มตระหนักถึงพลังของตนเองและสำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลางถูกยกระดับสูงขึ้น (วิภาพันธุ์ ก่อเกียรติขจร. 2544 : 103) และต่อมากการพัฒนามุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และเริ่มส่งเสริมประชาคม จังหวัดให้เกิดขึ้นในทุกจังหวัด

1. ความหมายและความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตนเอง แต่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งแสดงออกโดยการเอาใจเขามาใส่ใจเราด้วยการพลบโยนให้กำลังใจเมื่ออื่นมีความทุกข์หรือชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จหรือทำความดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือ อาสาทำเพื่อผู้อื่น เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความสงบ

สุขในสังคม ประกอบกับมีการวิจัยระยะยาวที่ยืนยันว่าการที่มีเด็กจิตสาธาณณะนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาและชีวิตในอนาคตด้วย ดังนั้นการพัฒนาให้บุคคลมีจิตสาธาณณะถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของคุณธรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม (ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. 2554 : 20-22)

ทั้งนี้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและกล่าวถึงความสำคัญของจิตสาธาณณะไว้ดังนี้

1. ความหมายของจิตสาธาณณะ

จิตสาธาณณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธาณณะ (Public Consciousness) เป็นคำที่ได้รับความนิยมขึ้นมาในสังคมไทยไม่นานนักและเป็นคำที่ใช้ในความหมายเดียวกับอีกหลายคำ เช่น จิตอาสา จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น ดังนั้นคำเหล่านี้จึงมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน ไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 19) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางสังคมหรือจิตสำนึกสาธาณณะว่าหมายถึงการตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 17) กล่าวว่าจิตสาธาณณะ หมายถึงความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัวมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

พระไพศาล วิสาโล (2544 : 15) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธาณณะหมายถึง ความสำนึกใส่ใจและพร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธาณณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีใช้เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุมไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้อยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

แหวง โตจิราการ (2550 ; อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 19) ได้กล่าวถึงจิตสาธาณณะหรือสำนึกสาธาณณะไว้ว่าหมายถึง

1. อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนคนหมู่มาก

2. ให้กำลังใจให้ความอบอุ่นให้แรงบันดาลใจแก่ผู้คนในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตนเพื่อจะได้ดำรงตนอย่างปกติสุขในสังคมชุมชนและเข้าร่วมในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ชนในวงกว้าง

ไชยา ยิ้มวิไล (2550 : 15) ให้ความหมายจิตสำนึกสาธาณณะ หมายถึง ความเป็นสาธาณณะที่สื่อนัยถึงความรู้ ความนึกคิด สติปัญญา และความรับผิดชอบของประชาชนที่มีต่อ

สังคม การเคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยรวม และหน่วยงานองค์กรที่ตนเองเป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยพยายามยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัด พยายามหลีกเลี่ยงการละเมิดให้น้อยที่สุดด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

ศิริ เคนเสา (2551 : 16) ให้ความหมายว่าการมีจิตสำนึกร่วมกันในสาธารณสมบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2551 ; อ้างถึงใน จิรพันธ์ อรรถจินดา. 2551 : 1) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้ว่าหมายถึงการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามละอายต่อสิ่งผิดเน้นความเรียบร้อยประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 236) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าหมายถึงคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน

เจษฎา หนูรุ่ง (2551 : 4) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้ว่าหมายถึงลักษณะ ของนักเรียนที่รู้จักดูแลเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก

นวรินทร์ ตาก้อนทอง (2551 : 1) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน

เวชพล อ่อนละมัย (2551 : 1) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าหมายถึงจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมคำว่า “สาธารณะ” คือสิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดจิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกในการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่จะดูแลและบำรุงรักษาาร่วมกัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 13) กล่าวว่าจิตสาธารณะหมายถึงการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามละอายต่อสิ่งผิดเน้นความเรียบร้อยประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

อรุสา พรหมทา (2555 : 13) ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง คุณลักษณะทางพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับการตระหนักฝนคุณค่าของตนเอง การมีแนวคิดเชิงบวก การตระหนักการกระทำของตนเองที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม การปฏิบัติ

ตนให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยมุ่งความสุขผู้อื่นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจดี และเจตนาดี และยึดมั่นในศีล 5 และจริยธรรมที่ติงามของสังคม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบง่าย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

Raj (1996 : 605) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นคำที่ไม่สามารถให้คำจำกัดความได้ชัดเจน แต่สามารถอธิบายที่ใกล้เคียงได้ 2 แนวทาง ซึ่งแนวทางแรกเป็นความคิดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง และแนวทางที่สอง หมายถึง จิตสำนึกของบุคคล เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลาแม้ช่วงว่างของเวลา เช่น การนอนหลับ จากความหมายของจิตสำนึกที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่า จิตสำนึกเป็นพฤติกรรมภายใน อย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่าง ๆ เป็นภาวะทางจิต ตื่นตัว และรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่รวมตัวกันขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นจิตสำนึก

จากการศึกษาความหมายของจิตสาธาณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จิตสาธาณะ หมายถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม หรือการมีความรู้สึกจากภายในตนเอง ในการปฏิบัติตนในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน สังคมและครอบครัว ตลอดจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ความสำคัญของจิตสาธาณะ

นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมนุษย์ก็ยังคงอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เนื่องจากมนุษย์ต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของชีวิต บุคคลแต่ละบุคคลต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้นจึงต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้ทุกคนสามารถดำเนินอุปนิสัย ด้านบทบาทหน้าที่การทำงาน ซึ่งส่งผลให้มีการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้อื่นในสังคมทั้งด้านบวกและด้านลบเช่นกัน ดังนั้นการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยสังเกตเห็นได้ว่าผู้คนอยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ เคารพกฎหมายหรือกฎของหมู่คณะและปฏิบัติโดยยึดหลักของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในสังคมนั้น

ประเวศ วะสี (2541 : 20) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านจิตสาธาณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร หรือสังคมสังคมที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึก ทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค์เมื่อเกิดคุณลักษณะด้านจิต

สาธารณสุขจะทำให้เกิดประชาสังคมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี

สมพงษ์ สิงหะพล (2542 : 16) กล่าวว่าจิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายใน บุคคลและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหมดหายไปคนที่มี จิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้นและใช้จิตสำนึกของตนเพื่อ ประโยชน์ต่อสิ่งต่าง ๆ ตามมาเช่นบุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัยจะไม่ซบถผิดกฎจรรยาจร บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนในสถานที่สาธารณะ

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543 : 22-29) กล่าวถึงความสำคัญ ของจิตสาธารณะไว้ว่า ปัจจุบันมนุษย์ได้มีการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว สังเกตได้ว่า ระยะเวลาเพียงหนึ่งช่วงอายุคนนั้น มนุษยชาติได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโลกไปเกือบหมด เช่น ป่า ไม้ น้ำมัน พืชพันธุ์ น้ำ เป็นต้น เพื่อสร้างเทคโนโลยีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต และผล ของความเจริญทางด้านวัตถุได้สร้างความเสียหายให้กับสภาพแวดล้อมของโลกอย่างประเมินค่า ไม่ได้ จนกระทั่งเกิดภาวะวิกฤติทั้งทางสิ่งแวดล้อมและวิกฤติทางด้านจิตสำนึกของผู้คนที่เอารัด เอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เช่น ปัญหาการทิ้งขยะ ไม่เป็นที่ ปัญหาใช้ที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัวในการขายของบนทางเท้า ปัญหาการซบถ ผ่าฝืนกฎจราจร ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพ ปัญหาเด็กติดยาเสพติด ซึ่งเด็กนั้นต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีส่วนในการพัฒนาสังคม ในอนาคตปัญหาอาชญากรรมใน ชุมชนมีปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการปล่อยมลพิษสู่สภาพแวดล้อมโดยโรงงานต่าง ๆ ที่เห็นแก่ ตัว ลดต้นทุนเพื่อให้ได้ผลกำไรที่ดีแต่กลับทำให้เกิดมลพิษส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมเจ็บ ผลผลิตทางการเกษตรมีสารพิษเจือปน น้ำในแหล่งน้ำเน่าเสียส่งผลให้สัตว์น้ำสูญพันธุ์และก่อ อันตรายต่อสุขภาพในการอุปโภคบริโภค ด้านการเมืองการปกครอง มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงและ ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ทำให้ประเทศชาติขาดการพัฒนา จะเห็นว่าถ้าบุคคลใน สังคมขาดจิตสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ประเทศชาติและ ระดับโลกได้ ดังนี้

1. ระดับบุคคล สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น
2. ระดับครอบครัว ทำให้มีความสามัคคีในครอบครัวลดลงและเกิดการ

แก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

3. ระดับองค์กร เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและเบียดเบียนสมบัติขององค์กร

มาเป็นสมบัติของตน ส่งผลให้องค์กรไม่ก้าวหน้า

4. ระดับชุมชน ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนเสื่อมลง ไม่มีการพัฒนา ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะคนในสังคมมองปัญหาตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ กลัวเสียทรัพย์เสียเวลาหรือเป็นที่ครหาจากคนอื่น

5. ระดับชาติ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม ขาดพลังของคนในสังคม ผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกแก่งแย่งแข่งขัน ทุจริตคอร์รัปชัน

6. ระดับโลก ถ้าบุคคลชาติจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านการค้าและด้านอื่น ๆ ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการสะสมอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง มีการเหยียดหยามเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์และมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 ; อ้างถึงใน นรินทร คุณเมือง. 2559 : 21-22)

ได้กล่าวไว้ว่าการที่คนไทยควรมีจิตสาธารณะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. กระแสการแข่งขันและระบบทุนนิยมจากสภาพแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทำให้ผู้คนจำนวนมากต่างมุ่งงอบโกยผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัวไม่สนใจว่าผู้อื่นต้องได้รับความเดือดร้อนหรือไม่รวมทั้งขาดความสนใจในภาพรวมของประเทศเนื่องจากคิดว่าตัวเองไม่ได้มีส่วนในการรับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องนั้น ๆ แม้รู้ว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างมากมายตามมาก็ตามตั้งนั้น หากเราไม่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่แล้วย่อมนำเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคตที่จะเต็มไปด้วยการแก่งแย่งและความเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง

2. กระแสโลกเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากภาวะการเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมมาที่การทำลายสิ่งแวดล้อมการเกิดภาวะเรือนกระจกการตัดไม้ทำลายป่าจนเกิดปัญหาวิกฤตทางธรรมชาติหรือการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองฯลฯนำไปสู่กระแสการเรียกร้องอย่างเข้มแข็งในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่เพียงเท่านั้นยังถูกนำไปใช้เป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดเป็นกติกาเงื่อนไขสากลในการดำเนินการทางเศรษฐกิจธุรกิจการค้าและการเมืองให้เราต้องปฏิบัติตาม

3. วิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรมวิกฤตการเสื่อมถอยทางคุณธรรมจริยธรรมและปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นอาทิปัญหาการเสพยาเสพติดปัญหาอาชญากรรม การลักขโมยการคอร์รัปชันการขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพฯลฯโดยเราไม่สามารถที่จะบอกปิดไปได้เลยว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับเราเนื่องจากโลกมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายถึงกันอย่างแน่นแฟ้นส่งผลให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบเชื่อมโยงถึงกันหมดแม้ว่าตนจะไม่ใช่ผู้ก่อก็ตามและปัญหามากมาย

เหล่านี้กำลังรอการช่วยเหลือและแก้ไขอย่างเร่งด่วนโดยการร่วมมือจากประชาชนทุกคนไม่ใช่รอคอยแต่การช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น

4. สังคมชุมชนวิถีกระแสนของการรวมกลุ่มของประชาสังคมที่ประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ จะเข้ามามีบทบาทในการเรียกร้องการดูแลการตรวจสอบรวมถึงการเข้ามาพัฒนาชุมชนและสังคมส่วนรวมมากขึ้นสิ่งสำคัญคือคนเหล่านี้จำเป็นต้องมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมจึงจะทำให้การรวมกลุ่มนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์และพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงมิใช่เป็นการใช้ช่องทางนี้ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

เวชพล อ่อนละมัย (2551 : 20-21) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมเยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นพื้นฐานต่อความรับผิดชอบต่อทางสังคมกล่าวคือตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้รู้จักการออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์มีความประหยักรู้จักความพอดีประพฤติตัวให้เหมาะสมละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและมีความรับผิดชอบตรงต่อเวลาสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการช่วยเหลือสังคมไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย กล่าวคือ

2.1 มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเช่นเชื่อฟังพ่อแม่ช่วยเหลืองานบ้านไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

2.2 มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนครูอาจารย์เช่นตั้งใจเล่าเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

2.3 มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่นเช่นให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำไม่เอาเปรียบเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

2.4 มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองเช่นปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมปฏิบัติตามกฎหมายรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมให้ความร่วมมือต่อสังคมฐานะพลเมืองให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตสาธารณะไว้ในหนังสือสอนเด็กให้มีจิตสาธารณะว่า การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะมีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร สังคมและประเทศชาติอย่างมาก ถ้าเราสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมกับผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดจากการเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและพัฒนาทันอารยประเทศ รวมทั้งไม่เกิดความขัดแย้งกันระหว่างประเทศ ซึ่งอาจนำมาซึ่งการล่มสลายของชาติต่าง ๆ ในโลกนี้

ประเวศ วะสี (2541 : 20) กล่าวว่า การส่งเสริมให้นักเรียนซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านมีจิตสาธารณะจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมในด้านเจตคติของนักเรียนให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัวมีความเป็นพลเมืองและเห็นความเท่าเทียมของมนุษย์เป็นแรงผลักดันในภาคพลเมืองทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางตามความต้องการของพลเมืองส่งผลให้ประเทศขับเคลื่อนอำนาจประชาชนอันเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยแต่หากนักเรียนขาดจิตสาธารณะไม่มีความเป็นพลเมืองเป็นเพียงประชาชนที่ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองรวมทั้งไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นจะเจริญเติบโตไปเป็นประชากรที่ไม่รู้จักพึ่งตัวเอง (Passive) รวมทั้งจิตใจคับแคบไม่ช่วยเหลือสังคมขาดความสามัคคีไม่สามารถเรียนรู้ทำงานหรือดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระบบสังคมประเทศสังคมโลก

ในปี พ.ศ. 2554 พรทริพย์ ชื่นในเมือง กล่าวว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม เนื่องจากการที่มีคนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากัน จะเห็นว่าการอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการมีจิตสาธารณะนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และยังมีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปลูกฝังในมนุษย์มีความรู้สึกรู้จักคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

อารีนา เลิศแสนพร (2554 ; อ้างถึงใน รัตนมณีพร ลิลเยบลอด. 2556 : 30) กล่าวว่า ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพลวัตรและกระแสการพัฒนาคูโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบัน เป็นเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไป มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจ บารมี มากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ สังคมในปัจจุบันจึงเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาต่าง ๆ มากมาย การปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคมจึงควรบังเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่าจิตสาธารณะมากขึ้น เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั่นหมายถึงว่าทุกคนต้องมีการให้มากกว่ารับ เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก สังคมย่อมได้รับแต่ความสุขอย่าง

แน่นอน คำว่าจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยรวม การปลูกฝังความสำนึกกับบุคคลต่าง ๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมหรือจิตสาธารณะจะเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากภายในกายคน “จิตสาธารณะ” จึงมีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือกันในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม

Throne (1997 : 437) ระบบการศึกษาในปัจจุบันนอกจากสอนให้คนอ่านออกเขียนได้กระบวนกรเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำมากกว่าให้รู้จักคิด ประกอบกับวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการสั่งสอนจากบรรพบุรุษให้เชื่อตามผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองอบรมสั่งสอนเป็นกระบวนกรที่ทำให้ประชาชนไม่พึ่งตนเอง ขาดการไตร่ตรอง ดังนั้นถ้านักศึกษาขาดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะจะทำให้เกิดผลด้านความเป็นพลเมือง นักศึกษาเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุกด้านคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมประการสำคัญ ที่จะส่งเสริมทางด้านเจตคติของนักศึกษา ทำให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว ความเป็นพลเมืองและเห็นความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันในภาคพลเมือง ทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางตามความต้องการของพลเมือง ทำให้ประเทศขับเคลื่อนด้วยอำนาจประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย ถ้านักศึกษาขาดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะจะไม่มีความเป็นพลเมือง เป็นเพียงประชาชนที่ไม่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น จะเจริญเติบโตไปเป็นประชาชนที่ไม่รู้จักการพึ่งตนเอง (Passive) รวมทั้งจิตใจคับแคบไม่ช่วยเหลือสังคม ขาดความสามัคคี ไม่สามารถเรียนรู้ ทำงาน หรือดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระดับสังคม ประเทศและสังคมโลก

จากความสำคัญของจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะมีความสำคัญมาก นั้นเพราะจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของ สังคม บุคคล องค์กร หรือสังคม สังคมที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึกทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค์ เมื่อเกิดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดประชาสังคมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี และทำให้ประเทศชาติบ้านเมืองสงบสุข

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมของพลเมือง ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการมีพลเมืองตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมมั่นใน

ความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่มปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพรับรู้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งสามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎีประชาสังคม ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของบุคคลเชิง จิตวิทยา พัฒนาการและแนวทางของพระพุทธศาสนา

2.1 การเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะและคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อบุคคล

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรมและ สังคม สัจจกร (2542 : 22-29) อธิบายถึง การก่อเกิดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของคนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมมากมาย จำแนกได้เป็น ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เมื่อมนุษย์อยู่ในสังคมย่อมหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมได้ ภาวะดังกล่าวได้รับการอบรมกล่อมเกลาและสั่งสมการรับรู้ที่ละเล็กที่ละน้อยจนเกิดเป็นรูปแบบอันหลากหลายของสำนึก ในลักษณะของการตัดสินใจและการแยกแยะว่าอะไรดี-อะไรไม่ดี อะไรควร-อะไรไม่ควร กระบวนการในการพัฒนาจิตสำนึกในคน ๆ หนึ่งที่มาจกสภาวะแวดล้อมทางสังคมเริ่มตั้งแต่พ่อแม่ เพื่อน ครู สื่อมวลชน คนทั่วไป ฯลฯ ซึ่งล้วนมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกทั้งทางดีและทางเลว

2. ปัจจัยภายใน หมายถึงการครุ่นคิด ไตร่ตรอง ตรึกตรองของคนแต่ละคนในการพิจารณาตัดสินใจเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนล้วนสามารถสร้างสำนึกให้ตนเองได้ โดยนำพาการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด ฯลฯ แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็มีการฝึกฝนและสั่งสมสำนึกแบบนั้น

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในต่อการเกิดสำนึก ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ไม่มีต้นไม่มีปลาย สำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของคนแล้วการเป็นสำนึกธรรมชาติและไม่รู้ตัว

วีรตัน คำศรีจันทร์ (2544 : 99) กล่าวว่า การมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในชุมชน ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยนักศึกษาอ้อมมีลักษณะเฉพาะบุคคลซึ่งได้รับอิทธิพลจาก การอบรมของครอบครัว สถานศึกษา และกระบวนการทางสังคมจากบริเวณที่อยู่อาศัย เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย วัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ กับกลุ่มเพื่อน อาจารย์ จึงมีผลต่อการรับรู้ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และ

พฤติกรรมของนักศึกษา โดยแสดงออกทางรูปแบบการ ดำเนินชีวิต เมื่อนักศึกษาอยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป การเกิดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกและคุณลักษณะด้านจิตสำนึกต่อบุคคล เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในคือ 1) ปัจจัยภายนอก เมื่อนักศึกษาอยู่ในสังคมย่อมหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมได้ ภาวะดังกล่าวได้รับการอบรมกล่อมเกลาและสั่งสมการรับรู้ที่ละเอียดละออน้อยจนเกิดเป็นรูปแบบอันหลากหลายของสำนึก ในลักษณะของการตัดสินใจและการแยกแยะว่าอะไรดี-อะไรไม่ดีและ 2) ปัจจัยภายใน หมายถึงการครุ่นคิด ไตร่ตรอง ของคนแต่ละคนในการพิจารณาตัดสินใจเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542 : 181-183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสำนึกว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคล ไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนา สังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะ ปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้ง โดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสำนึกจะต้องเป็นพลเมือง ในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายและหาวิธีอยู่ร่วมกับ ความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและฉันทกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐาน ให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง มหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจ ผู้อื่นช่วยดำรงรักษาประเพณี สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบันศาสนาและสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

2.2 ผลกระทบของการขาดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกสาธารณะ

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกสาธารณะนั้น จึงมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศและระดับโลกดังนี้ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. 2542 : 22-29)

ในระดับบุคคล ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ในระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ในระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. การแบ่งพรรคพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กร
4. องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาลงไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในระดับชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำไปสู่การแก้ไขปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ในระดับชาติ ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคมเมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการได้ออกมาใช้ ก็จะได้ไม่ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน.
3. เกิดการแบ่งพรรคพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

ในระดับโลก ทำให้เกิดปัญหาคือ

1. เกิดการสะสมอาวุธระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี ต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงครามในการตัดสินใจ

2. เกิดการก่อกวนแก่งแย่ง แข่งขันหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างถิ่นมองชนชาติอื่น ๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีดีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเองดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

กล่าวโดยโดยสรุป ผลกระทบของการขาดคุณลักษณะด้านจิตสำนึกสาธารณะ แบ่งเป็น 6 ระดับ คือ

1. ในระดับบุคคล ทำให้เกิดปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและคนอื่น
2. ในระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง และเกิดการแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว
3. ในระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งพรรคพวกภายในองค์กรมีความเห็นแก่ตัว แก่งแย่ง ชิงดีชิงเด่นการเบียดเบียนสมบัติขององค์กร องค์กรไม่ก้าวหน้า
4. ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เกิดอาชญากรรมในระดับชุมชนขาดศรัทธารวมจิตใจ ขาดผู้นำไปสู่การแก้ไขปัญหา

5. ในระดับชาติ ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวมประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ในระดับโลก ทำให้เกิดปัญหาการสะสมอาวุธระหว่างใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจมีการกลั่นแกล้ง แก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการเกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างถิ่นมองชนชาติอื่น ๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก

ภูษิต โภคพลากรณ์ (2547 : 26-27) อธิบายเกี่ยวกับการแบ่งระดับจิตสำนึกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ชั้นความตระหนักภายนอก เป็นจิตสำนึกขั้นต่ำสุด ยังไม่ถือว่าเป็นความตระหนักที่ชัดเจนลักษณะของจิตสำนึกขั้นนี้ ประกอบด้วย ความจำระยะสั้น และความตระหนักต่อสิ่งเร้าชั่วขณะ

1.1 ความจำระยะสั้น คือ เหตุการณ์ที่เราได้รับรู้สิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เมื่อไม่นานนัก และได้ตีความเหตุการณ์นั้นแล้วอยู่ในความทรงจำระยะสั้น เป็นเพียงการจำชั่วขณะหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เราเคยตระหนักเมื่อไม่นานนัก และเหตุการณ์เหล่านั้นยังคงอยู่ในความทรงจำเป็นครั้งคราว พอจะเกิดความตระหนักได้ในบางขณะเป็นข้อมูลจำนวนเล็กน้อยที่เราเก็บไว้ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะใช้

1.2 ความตระหนักต่อสิ่งเร้าชั่วขณะ คือเหตุการณ์ที่เราได้รับรู้อยู่ในความทรงจำระยะสั้น และตระหนักต่อสิ่งเร้านั้น

2. จิตสำนึกขั้นต้น เป็นความสำนึกที่มีความตระหนักต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ชัดเจนขึ้นมีการรับรู้ความรู้สึก ความคิด ความจำเป็นการแสดงออกทางความคิดต่อวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ลักษณะของจิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย ความตั้งใจจากการรับรู้จากประสาทสัมผัส ความรู้การระลึกได้ และความรู้สึกภายในจิตภาพ

2.1 ความตั้งใจจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส คือ สภาพที่มี ความปรารถนาและจดจ่ออยู่กับการกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่รับรู้ความรู้สึกและมีการแปลความหมายอย่างมีความชัดเจนและเด่นชัดมากกว่าสิ่งอื่นในขณะเดียวกัน เป็นการตระหนักรู้เหตุการณ์รอบ ๆ ตัวด้วยประสาทสัมผัสโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการคิด และอยู่ภายใต้การควบคุมของความคิดเป็นระดับความเข้มข้น และเป็นส่วนประกอบสำคัญของจิตสำนึก

2.2 ความรู้สึก หมายถึง ประสบการณ์ของอารมณ์ เพียงชนิดเดียวกันเท่านั้น เช่น ดีใจ เสียใจ ซึ่งหากเป็นความหมายของคำว่าอารมณ์จะใช้ในความหมายที่กว้างกว่า ถือเป็น การแสดงความรู้สึกต่าง ๆ อาจหลายชนิดรวมกัน

2.3 การระลึกได้ หมายถึง การที่บุคคลสามารถบอกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ จากความจำโดยไม่มีเหตุการณ์นั้นปรากฏตรงหน้า เป็นการฟื้นความทรงจำด้วยการนึกเป็นความฟื้นความทรงจำจากสิ่งของบุคคล หรือ เหตุการณ์ที่ตนเคยพบมาแล้วในอดีต ด้วยการเรียกสิ่งที่อยู่ในความทรงจำเก่าให้กลับคืนมาด้วยการนึกเอง

2.4 ความรู้สึกภายในจิตภาพเป็นการใช้ความคิดในคนเรา เป็นขั้นที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกแยกแยะ ลำดับชั้นของ สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการรวมกันระหว่างการคิดและภาษา เป็นการใช้ความคิดที่ให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสื่อสาร กับคนอื่นต่อไป

3. จิตสำนึกขั้นสะท้อน เป็นการแสดงความคิดจากบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนำไปสู่การประเมินการปฏิบัติตนเอง และการวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคต จิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย การพิจารณาความคิดตนเอง และความตระหนักของตนเอง

3.1 การพิจารณาความคิดตนเอง เป็นการพิจารณาความคิดตนเอง เป็นการมองดูภายในจิตใจ เช่น เราคิดกับตัวเองว่า ฉันรับรู้อะไร กำลังรู้สึกอะไร กำลังคิดอะไรและเรากำลังหาคำตอบให้กับตนเอง นั้นแสดงว่าเรากำลังพิจารณาความคิดของตนเอง เป็นการสังเกตพิจารณาถึงความคิดภายในของตัวซึ่งซึ่งอยู่กับหลักการและการสังเกตเฉพาะบุคคล มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าที่ค่อนข้างแน่นอน เป็นการรายงานความรู้สึกที่ได้รับจากการกระตุ้นจากสิ่งเร้า

3.2 ความตระหนักของตนเอง เป็นภาวะจิตที่ไม่สามารถแยกออกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียวที่โดดเด่นได้ ซึ่งเกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์กลุ่มสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียงหรือพร้อมที่จะตอบสนองในทางบวกหรือทางลบที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักกับจิตสำนึกและเจตคติ

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

2.4.1 ทฤษฎีคุณธรรมจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณธรรมจริยธรรมเป็นการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น สามารถศึกษาได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทแรก เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง

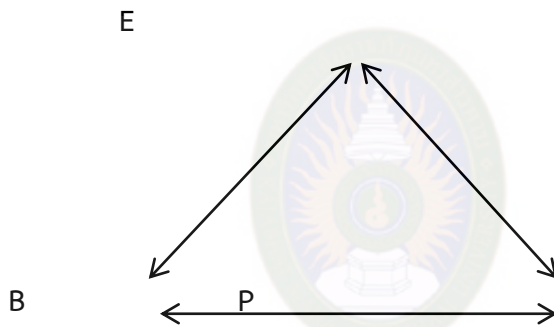
เป็นสาเหตุจากภายในตัวบุคคลที่เป็นลักษณะทางจิต เช่น เจตคติ บุคลิกภาพ การรับรู้ด้านต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นแนวคิดรูปแบบหนึ่งที่ใช้สำหรับศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุภายในตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพราะปัจจัยด้านบุคคลหรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลได้เพราะพฤติกรรมเป็นผลจากการกระทำของกระบวนการต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์หลายทิศทาง หรือเป็นผลสะท้อนกลับระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคล เผชิญอยู่ (ณัฐยา ลือชา กิตติกุล. 2546 : 3-4)

กระบวนการปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตและมีความต่อเนื่อง (Dynamic Interaction) กล่าวคือเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างตัวแปรแทรกซ้อนของบุคคล ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่อยู่ในโครงสร้างนั้น เพื่ออธิบายพัฒนาการ ของพฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมนั้นด้วย กระบวนการดังกล่าวอาจเกิดภายในสถานการณ์ หรือเกิดในสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ภายในสถานการณ์การกระทำตามสถานการณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันการกระทำตามสถานการณ์จะโน้มนำปัจเจกบุคคลให้มีการเลือก แปลผล และส่งต่อไปถึงกระบวนการในสถานการณ์ที่จะเป็นข้อมูลแก่บุคคลต่อไป ในทำนองเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนอื่น ๆ นั่นคือ บุคคลกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นพลวัตและมีความต่อเนื่องกัน ปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 2 ร่วมกันส่งผลอย่างแยกกันไม่ได้ต่อพฤติกรรมของบุคคลในโครงสร้างนั้น รูปแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model) มุ่งเน้นความ สำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของบุคคล (สาเหตุภายใน) กับ สถานการณ์ที่เขา ประสบอยู่ (สาเหตุภายนอก) จัดเป็นรูปแบบที่พยายามอธิบายสาเหตุของ พฤติกรรมมนุษย์อย่างครอบคลุม มากที่สุด ในปัจจุบันการศึกษาทางจิตวิทยาได้มีการศึกษา ปฏิสัมพันธ์ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงสถิติวิเคราะห์ (Mechanical Interaction) แบบ Two-way ANOVA ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลร่วมระหว่างลักษณะทางจิตของ ผู้กระทำ 1 ตัวแปรกับสถานการณ์ที่จะกระทำ 1 ตัวแปร ซึ่งส่งผลต่อการแปรเปลี่ยนของคะแนน พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในบุคคล ส่วนลักษณะที่สองนั้นเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางจิตใจเดิมกับสถานการณ์หรือ มีความไวต่อสถานการณ์ (Organismic Interaction) หมายถึงการศึกษาลักษณะทางจิตใจของบุคคล ที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือมีความไวต่อ สถานการณ์ที่บุคคลเผชิญ เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะจิตใจเดิมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ปฏิสัมพันธ์นี้เกิดภายในจิตใจของบุคคล ตัวอย่างเช่น การที่ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อการรักษาความสะอาดท้องถิ่น อาจเกิดจากการรณรงค์ ไม่ทิ้งขยะในท้องถิ่นของฝ่ายเทศบาล ผู้เรียนเกิดความวิตกกังวลสูงในสถานการณ์สอบวัดผล การเรียน หรือนักธุรกิจเกิดความรู้สึกเสี่ยงต่อการลงทุนเมื่ออยู่ในภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น (งามตา วรินทร์านนท์. 2540 : 5-6)

2.4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม จัดได้ว่าทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเทคนิค การปรับพฤติกรรมในปัจจุบัน ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539 : 47-48) ตามแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Albert Bandura นั้น เขาเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่มีปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะและสภาพแวดล้อมดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P)

ที่มา : สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2539 : 25

จากแผนภาพที่ 2 จะเห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์องค์ประกอบภายในมนุษย์ และ สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อกันและกัน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539 : 49) ได้อธิบายปัจจัยที่กำหนดซึ่งกันและกันที่ละคู่ ดังนี้

คู่แรกระหว่าง P → B แสดงให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึกและการกระทำการคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมายและความตั้งใจ ซึ่งปัจจัย ดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม สิ่งที่บุคคลเชื่อหรือมีความรู้สึกสามารถกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด

การกำหนดซึ่งกันและกันของ $E \rightarrow P$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์และความสามารถทางปัญญาของบุคคลนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลของสังคม

สำหรับคู่ของ $B \rightarrow E$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของคนเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย สภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อบุคคล จนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงนั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายในของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต้องมี อิทธิพลต่อกันและกัน

2.4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม Bandura (1969-1971) เชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งบุคคลและสิ่งแวดล้อมอิทธิพลต่อกันและกัน แบนดูราจึงให้ความสำคัญของการรู้คิด (Cognitive) ในการเรียนรู้จากการสังเกตและการเลียนแบบด้วยและได้เปลี่ยนทฤษฎีของเขาว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการรู้คิดทางสังคม (Social Cognition Learning Theory) (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2550 : 236)

1) กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550 : 236-242) ได้อธิบายกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวของ Bandura (1969-1971) 4 อย่างดังนี้

1. กระบวนการความใส่ใจ คือ การที่ผู้สังเกตจะต้องรับรู้ส่วนประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมของผู้ที่เป็นตัวแบบองค์ประกอบที่สำคัญของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจต่อบุคคลมีหลายอย่าง เช่น เป็นผู้ที่มีเกียรติสูง มีความสามารถสูง หน้าตาดี รวมทั้งการแต่งตัว การมีอำนาจที่จะให้รางวัลหรือลงโทษ

2. กระบวนการจดจำ คือ การที่ผู้สังเกตจะสามารถเลียนแบบให้เหมือนตัวแบบได้เป็นเพราะผู้สังเกตได้บันทึกสิ่งที่ตนสังเกตเห็นในความจำระยะยาว และถ้าผู้สังเกตอธิบายการกระทำของตัวแบบด้วยคำพูดได้หรือสร้างภาพพจน์ไว้ในใจ ผู้สังเกตจะสามารถเรียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้เวลาผ่านไปนาน

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ คือ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบ ถ้าหากผู้สังเกตไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ การเลียนแบบนี้ไม่ใช่การลอกเลียนแบบอย่างตรงไปตรงมาแต่เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยกระบวนการคิด ความรู้คิด และความพร้อมด้านร่างกายของผู้สังเกตดังนั้นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลแม้ว่าจะเป็น การเลียนแบบจากตัวแบบเดียวกันก็มีความแตกต่างกันไป บางคนอาจทำได้ดีกว่าตัวแบบก็ได้ บางคนก็ทำได้เพียงคล้ายคลึงกับตัวแบบ

4. กระบวนการจูงใจ คือ การที่ผู้สังเกตมีแรงจูงใจที่จะเลียนแบบ พฤติกรรมของตัวแบบ เพราะผู้สังเกตมีความคาดหวังว่า การเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับแรงเสริมหรือรางวัลหรืออาจจะนำประโยชน์บางสิ่งบางอย่างมาให้หรือทำให้สามารถ หลีกเลียงปัญหาได้

2.4.4 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (Tree Moral Theory)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 12-14) กล่าวว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดง ถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6-60 ปี จำนวนหลายพันคน เป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 25 ปีนี้ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว

ในส่วนแรกคือดอกและผลบนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และ พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่ รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ นานา ๆ ประการเหล่านี้ มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและ การควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติ คุณธรรม และ ค่านิยม (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือ

สถานการณ์นั้น ๆ)

ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดจะต้องใช้
จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกัน จึงจะได้ผลดีที่สุด

ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรมคือรากแก้ว ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สองมี 3
ด้านคือ

สติปัญญา

ประสบการณ์ทางสังคม

สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่
ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือบุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐาน ทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูง
เหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของ
ต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3
ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางสถานศึกษาและ ทางสังคมที่เหมาะสม
นอกจากนี้บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดย
วิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและ
คนแก่นั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากแก้วนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับ
จิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบายและพัฒนาพฤติกรรมของคนดีและคนแก่ด้วย
ดังกล่าว มาแล้ว

แผนภาพที่ 3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่นำไปสู่
พฤติกรรมทางจริยธรรม (ที่มา : ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2538 : 13)

แต่เดิมนั้นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมได้แสดงถึงสาเหตุทางจิตใจที่ลำต้นเพียง 4 ประการ ที่เกี่ยวกับการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมการทำงานที่ละเว้นชั่วหรือที่เรียกว่า “พฤติกรรมเชิงจริยธรรม” แต่ต่อมาได้นำผลวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมทางด้านการงานอาชีพ และพฤติกรรมรักษา สุขภาพอนามัยมาประกอบด้วย จึงได้เพิ่มพฤติกรรมของคนเก่งเข้าเป็นดอกผลรวมกับพฤติกรรม ของคนดีและได้เพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่สำคัญของคนที่ มีพฤติกรรมชนิด ดังกล่าวข้างต้นเข้าที่ลำต้นของต้นไม้จริยธรรม รวมเป็น 5 ด้าน จึงทำให้ทฤษฎี ต้นไม้จริยธรรมของคนไทยมีลักษณะที่กว้างขวางครอบคลุมพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนไทย ทางด้านที่สำคัญได้ครบถ้วน (ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2538 : 12-14)

เจษฎา หนูรุ่ง (2551 : 6-7) กล่าวว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิน แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุ ทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยของเยาวชนและประชาชนไทย อายุ 6-60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน และจิตสาธณะถือว่าเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมา ถ้า นักเรียนมีจิตสาธณะสูงมากเท่าไร ก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมของคนดีเท่านั้น ทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรม แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะบางประการใน 8 ประการที่ ลำต้นและรากของต้นไม้ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งส่วนที่ 1 คือดอก และผลไม้มือของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานที่ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยัน ช้นแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของ พลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยัน ช้นแข็ง จิตสาธณะจึงอยู่ในส่วนที่ 1 เพราะว่ามีจิตสาธณะสูงก็ถือว่าเป็นคุณลักษณะ ของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งใน ฐานะพลเมืองและพลโลก ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.4.5 ทฤษฎีพัฒนาการเขาวนปัญญาของ Piaget

Piaget เป็นผู้แต่งข้อสอบเขาวนขึ้นเป็นครั้งแรก เขามีหน้าที่ทดสอบเด็กเพื่อ จะหาปทัสฐาน สำหรับเด็กแต่ละวัย Piaget พบว่าคำตอบของเด็กน่าสนใจมาก โดยเฉพาะ คำตอบของเด็กที่เยาว์วัย เพราะมักจะตอบผิด เมื่อเขาวิเคราะห์คำตอบก็พบว่าคำตอบของเด็ก เล็กที่ต่างไปจากคำตอบของ เด็กโตเพราะมีความคิดที่ต่างกัน คุณภาพของคำตอบของเด็กที่วัย ต่างกันมักจะแตกต่างกัน แต่ไม่ควรตัดสินว่าเด็กโตฉลาดกว่าเด็กเล็กหรือคำตอบของเด็กเล็กผิด โดยมีทฤษฎีเกี่ยวกับเขาวนปัญญาวามนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม โดยการจัดรวบรวมข้อมูล และการปรับตัวแบบการชิมชาบ เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมก็จะ ชิมชาบประสบการณ์ใหม่ให้รวมเข้าอยู่ในโครงสร้างของสติปัญญา จะเป็นการ ตีความหรือการรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 Sensorimotor (แรกเกิด - 2 ขวบ) Piaget เป็นนักจิตวิทยาคนแรกที่ได้ศึกษาระดับเขาวงกตปัญญาของเด็กวัยนี้ไว้อย่างละเอียดจากการสังเกตบุตร 3 คน โดยทำบันทึกไว้และสรุปว่าวัยนี้ เป็นวัยที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย

ขั้นที่ 2 Preperational (อายุ 18 เดือน - 7 ปี) เด็กก่อนเข้าโรงเรียนและวัยอนุบาล มีระดับเขาวงกตปัญญาอยู่ในขั้นนี้ เด็กวัยนี้มีโครงสร้างของสติปัญญาที่จะใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ หรือมีพัฒนาการทางด้านภาษา เด็กวัยนี้จะเริ่มด้วยการพูดเป็นประโยคและเรียนรู้คำต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เด็กจะได้รู้จักคิด อย่างไรก็ตามความคิดของของเด็กวัยนี้ยังมีข้อจำกัดหลายอย่างเด็กก่อนเข้าโรงเรียนและวัยอนุบาล มีระดับเขาวงกตปัญญาอยู่ในขั้นนี้ เด็กวัยนี้มีโครงสร้างของสติปัญญาที่จะใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ หรือมีพัฒนาการทางด้านภาษา

ขั้นที่ 3 Concrete Operations (อายุ 7 - 11 ปี) พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้แตกต่างกันกับเด็กในขั้น Preperational มาก เด็กวัยนี้จะสามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้งกฎเกณฑ์ และแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ คือเด็กจะสามารถที่จะอ้างอิงด้วยเหตุผลและไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กวัยนี้สามารถแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ อย่างและคิดย้อนกลับได้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมและความสัมพันธ์ของตัวเลขก็เพิ่มมากขึ้น

ขั้นที่ 4 Formal Operations (อายุ 12 ปีขึ้นไป) พัฒนาการเขาวงกตปัญญาและความคิดเห็นของเด็กเป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กสิ้นสุดลง เด็กสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดเป็นนักวิทยาศาสตร์ สามารถที่จะตั้งสมมติฐานและทฤษฎีและเห็นว่าความจริงที่เห็นด้วยการรับรู้ไม่สำคัญเท่ากับการคิดถึงสิ่งที่อาจเป็นไปได้ โดย Piaget ได้สรุปว่า เด็กวัยนี้เป็นผู้ที่คิดเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎี เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่าง และมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับกับสิ่งที่ไม่มีตัวตนหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม

2.4.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Lawrence Kohlberg

Lawrence Kohlberg ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของ Piaget แต่ Kohlberg ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป วิธีการวิจัยจะสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะ ตัดสินใจได้ว่าถูกผิดควรทำไม่ควรทำอย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรม

ในเรื่อง ค่านิยมความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ ให้คำจำกัดความของจริยธรรมว่าจริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และเกิดขึ้น จากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา เชื่อว่า พัฒนาการทาง จริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม

นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

Lawrence Kohlberg ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมีทั้งหมด 6 ชั้นมีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่ตนจะนำรางวัลหรือการลงโทษ

พฤติกรรม “ดี” คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือพฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โดยบุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเอง กำหนดขึ้น จะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2-10 ปี แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้นตนเองถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตน เขาอธิบายว่าในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชมเด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะ ทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจของตนเอง โดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการผลประโยชน์ สิ่งตอบแทน รางวัลและสิ่งแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งตอบแทน เขาอธิบายว่าในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎ ข้อบังคับเพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับ คนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะให้.....”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรม ระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่น

ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ ตนเองอยู่ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 - 16 ปี แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “Good boy , nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นเพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 - 15 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อทำให้เขา พอใจและยกย่องชมเชย ทำให้บุคคลไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน เขาอธิบายว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับหรือไม่ประพฤตินิดเพราะเกรงว่าบิดามารดาจะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตาม หน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13-16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำ ตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้หรือคาดหวังไว้ เขาอธิบายว่าเหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจาร์ณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม(Post - Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปี ขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจาร์ณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจาร์ณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกกฎเกณฑ์ - กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญ มากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเองซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคมถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มากจึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่นสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัวผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม เขาอธิบายว่าขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็น

มาตรฐานทางจริยธรรมได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้ การ“ถูก”และ“ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคลแม้ว่าจะเห็น ความสำคัญของสัญญาหรือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์ และสถานการณ์แวดล้อมใน ขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับ ในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยึดหยุ่นและยึดหลัก จริยธรรมของตนอย่างมีสติ ด้วยความยุติธรรมและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็น มนุษย์ของแต่ละบุคคล ละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา เขาอธิบายว่าขั้นนี้เป็นหลักการ มาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความ เสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละ บุคคลที่เลือกยึดถือ

สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมี ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม และมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการ เรียนรู้ทางสังคมทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ทฤษฎี พัฒนาการเชาวน์ปัญญาของ Piaget ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Lawrence Kohlberg Lawrence Kohlberg เป็นต้น

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

การมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติไม่สามารถบังคับให้เกิด ได้ แต่สภาพแวดล้อม ต่าง ๆ ในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ พลเมือง ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิด จิตสาธารณะประกอบด้วย

1. สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อจิตสำนึกของ บุคคล (กาญจนา แก้วเทพ. 2527 : 14)
2. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น กระบวนการศึกษา กระบวนการทางสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พลเมืองจึงต้องมียุทธศาสตร์และความสามารถในการแสวงหาความรู้ ต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ซึ่งสมผู้คนในสังคมอย่างรอบด้าน และต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนคือ การรับรู้ สนใจ ไตร่ตรอง ทดลอง การสร้างสำนึกจึงต้องอาศัย ศาสตร์และศิลป์ในการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เงื่อนไขและขั้นตอนต่าง ๆ

จินตนาการเป็นพลังของมนุษย์ที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี แต่จินตนาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยสติปัญญาความรู้ ในการแก้ปัญหาและกำหนดทิศทางข้างหน้า ดังนั้นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น จึงสามารถไตร่ตรองหาเหตุผลและทำความเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วก็จะเห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไปและอาจนำไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่น ๆ เช่น อาจนำมาสัมพันธ์กับชีวิตของตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ด้วยไม่ใช่เรียนรู้ไว้เพียงอย่างเดียว (วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร. 2544 : 108 ; ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. 2542 : 27 ; สุชาติ จักรพิสูทธิ์. 2544 : 23 ; วิรัตน์ คำศรีจันทร์. 2544 : 101)

3. การที่บุคคลในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่ลับซับซ้อนยากแก่ การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน (ชูชัย ศุภวงศ์. 2539 : 6)

ยุทธนา วรุณปิติกุล (2542 : 181-183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสาธารณะว่า ต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่วางใจผู้อื่น เลือคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทนตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้อ่างที่ที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายและหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติ (Dialogue Debates) สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและฉันทกกำลัง (Political Dialogue) เพื่อให้เกิดการยอมรับทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้รับช่วงต่อใน

การสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วย ดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบัน ศาสนาและสื่อมวลชน นับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

อนุชาติ พวงสำลี (2543 : 205) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาใน การสร้างและต้องมีการกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นกิจวัตร จากการอภิปรายกลุ่มย่อยในการ สัมมนาเกี่ยวกับสำนึกของพลเมือง ณ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สรุปปัจจัยที่เป็นรูปธรรม อันจะ นำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณสาธารณะ คือ

1. การสร้างองค์กร ผู้นำ สื่อ วัฒนธรรมใหม่ การสร้างประโยชน์ร่วมกัน
2. การทำให้ เกิดกลุ่ม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการเข้าร่วมกับกลุ่ม มีกิจกรรมสาธารณะและ มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. มีทุนประชาคม ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร
4. การได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา
5. การสร้างเครือข่ายทุกเพศทุกวัย
6. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยเริ่มจากตนเองให้มีระบบคิดที่จะยอมรับความ คิดเห็นผู้อื่น มีการแยกแยะ มีอิทธิบาทสี่
7. การสร้างกฎระเบียบร่วมกัน สร้างความตระหนัก มีการปลูกฝังตั้งแต่ ผู้เรียน สร้างให้เกิดวัฒนธรรมใหม่
8. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ในฐานะพลเมืองไทย การสร้างจิตสำนึกในความเป็น เจ้าของร่วมกัน การมีสิทธิทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
9. การมีส่วนร่วม ในด้านต่าง ๆ มีการเปิดโอกาสให้แสดงออก มีประเด็นที่จะ เคลื่อนไหวร่วมกัน มีการเสียสละทุ่มเท และกระทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ติดรูปแบบ มีการสร้าง เครือข่าย และมีมาตรการหรือกฎหมายบังคับ
10. ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ จริยธรรมความเอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ ความเอื้อ อาทรต่อกัน เริ่มจากสถาบันครอบครัวโดยการให้การศึกษาและสื่อจะมีส่วนร่วม สร้างให้เกิด ความคิดหลากหลายที่ชี้ให้เห็นคุณโทษต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มี ชุมชนแห่ง การเรียนรู้
11. การมีผู้นำหรือบุคคลสาธารณะที่เป็นแบบอย่าง มีจิตสำนึกต่อสังคมมี คุณธรรม และสามารถสร้างระบบผู้นำร่วมได้

นอกจากนี้ อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล (2540 : 42-44) ได้กล่าวถึง การมีจิตสาธารณะซึ่งเรียกอีกคำหนึ่งว่า จิตสาธารณะเพื่อส่วนรวมว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและ มีความหมายอย่างยิ่งในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคม คือ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึง ชุมชนแห่งจิตสำนึกจิตสาธารณะที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความ สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกัน เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์แนวโน้มความเปลี่ยนแปลง พร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2. ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถรวมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ คือ การทำให้เกิดกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อสาธารณะจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลัง ทางสังคม ไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตน ต้องให้ ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม (Civic Education)

3. ความรัก เอื้ออาทร สามัคคี การรวมกลุ่มของสังคมมีความหลากหลาย จึง จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไป ดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรัก สมานฉันท์จะเป็นส่วน เชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติงานร่วมกัน (Interactive Learning through Action) จิตสาธารณะนั้นเป็นนามธรรม ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือ กิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมของพลเมือง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ เนื่องจากทฤษฎีเหล่านี้เป็น การกำหนดคุณลักษณะของบุคคลในด้านความเข้าใจตนเองสภาพแวดล้อม และคุณธรรม จริยธรรมตามช่วงอายุ และสามารถอธิบายได้ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเสนอแนวคิด โดยรวม ดังนี้ ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการที่ได้รับจากการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีพัฒนาการการรู้คิดของ Piaget เชื่อว่าพัฒนาการทางการรู้คิดจะพัฒนาอย่างเป็นลำดับ จากการคิดขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง และคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ได้แบ่งขั้นจริยธรรมเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นการเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว ขั้นการ คิดก่อนการปฏิบัติ ขั้นการคิดแบบรูปธรรมและขั้นการคิดแบบนามธรรมตามลำดับ (อนุชาติ พวงสำลี. 2543 : 14)

การมีจิตสาธารณะจึงเป็นจริยธรรมในขั้นที่ 4 เนื่องจากพัฒนาการในขั้นดังกล่าว ทำให้บุคคลมีความคิดกว้างขวางและลึกซึ้ง วิเคราะห์ผลดีและผลเสียจากการกระทำต่าง ๆ ได้ ต่อมา Kohlberg เสนอทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งมีรากฐานจากทฤษฎีของ Piaget แต่เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีความละเอียดอีกหลายขั้นตอน และแบ่งพัฒนาการเป็น 6 ขั้น ผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและหลังวัยรุ่นจะอยู่ในขั้นที่ 5 และ 6 คือ หลักการทำตามคำสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป) เป็นการให้ความสำคัญต่อคนหมู่มาก ไม่ทำให้ขัดต่อสิทธิของบุคคลอื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ และขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (วัยผู้ใหญ่) ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดที่แสดงถึงการมีความรู้สึกสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจูงใจหมายในชีวิตอันเป็นอุดมคติอันยิ่งใหญ่ การมีจิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมจริยธรรมในระดับขั้นที่ 5 และ 6 สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือทิริโอตตปปะหรือความละอายต่อบาป เกรงกลัวต่อการทำความชั่วทั้งปวง รวมทั้งทิส 6 ศีล 5 และพรหมวิหาร 4 (พระไพศาล วิสาโล. 2544 : 16)

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543 : 13) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หรือคุณลักษณะด้านจิตสำนึกสาธารณะ หรือสำนึกของสังคมอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียว เป็นภาวะที่ได้อบรมหล่อหลอมและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ผู้สอน สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชนและส่วนที่กำกับ สำนึกของบุคคลคือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปสถานศึกษา ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมืองขั้บรณฝ่การจรรยาจรที่แอ้อัด

2. ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติ ทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้ จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็จะมีฝักฝืน และสร้างสมสำนึกเหล่านั้น การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือ ภายนอกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจาก ภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติกระทบต่อ

ความรู้สึกของบุคคลแล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดย ธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความตั้งใจเลือกสรร บุคคลระลึกรู้ ตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอกเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มี ความต่อเนื่องกันการพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

ส่วนทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมซึ่งสร้างโดย ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538 : 3) กล่าวถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากสาเหตุทางจิตใจอะไร เชื่อว่าคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล ต้องประกอบด้วยสติปัญญา ประสบการณ์ และสุขภาพจิต ซึ่งเป็นส่วนรากแก้วของต้นไม้ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุ จึงจะมีความพร้อมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในส่วนของลำต้นคือ จิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติ คุณธรรมและค่านิยม ซึ่งแสดงออกทางดอกและผลของต้นไม้ คือ พฤติกรรมการทำความดี ละเว้นความชั่ว การทำงานเพื่อส่วนรวม พฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างแข็งขัน คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมของพลเมือง ไม่สามารถบังคับให้เกิดแก่นักศึกษาได้ แต่สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นสิ่งที่ทำให้ นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักศึกษา มหาวิทยาลัยและสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นไปตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ มีความรู้รอบ มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545 : 47) สรุปไว้ว่า นักจิตวิทยาการศึกษาเห็นพ้องต้องกันว่าจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะทางจิตพิสัยที่ปรากฏหรือก่อรูปขึ้นในจิตใจของมนุษย์แต่ละคนภายหลังได้รับรู้ปรากฏการณ์หรือได้รับสิ่งเร้าจากภายนอกในเชิงสะสมการก่อรูปที่มีการต่อเนื่อง กันจึงยากที่จะกำหนดแยกแยะหรือการทำการจัดลำดับขั้นเพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใดได้ชัดเจนแน่นอนการก่อรูปของจิตสาธารณะยังเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านสติปัญญา และการกระทำของมนุษย์อีกด้วยหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าจิตสำนึกเป็นผลลัพธ์เชิงคุณลักษณะทางจิตใจของมนุษย์ที่ก่อรูปขึ้นผ่าน

1. คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัยหมายถึงการได้รับรู้ (Cognition) หรือการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำบุคคลรู้จักหรือระลึกถึงความเข้าใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้และนำไปสู่การก่อรูปของจิตสาธารณะ

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัยหมายถึงความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) อันได้แก่การมีความสนใจหรือใส่ใจในสิ่งดังกล่าวโดยมีปฏิริยาสนองต่อความต้องการเห็นหรือให้คุณค่าการจัดระบบของคุณค่าและสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัยที่นำไปสู่จิตสาธารณะ

3. คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัยที่หมายถึงพฤติกรรม (Bihavior) หรือการแสดงออกที่สามารถจะสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจนที่เรียกว่าบุคลิกภาพจิตสาธารณะของบุคคลจึงเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งเร้า การรับรู้ในส่วนนี้ได้ก่อรูปของความเชื่อค่านิยมทัศนคติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเป็นคุณลักษณะทางจิตที่ก่อรูปผ่านกระบวนการทางปัญญาเป็นปฏิริยาตอบสนองปรากฏการณ์ทางสังคมสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 1 กระบวนการเรียนรู้ของบุคคล

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะและคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะคือ 1) ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียว เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกล่าและสะสมอยู่ในส่วน ของการรับรู้ที่ละเล็กทีละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย และ 2) ปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติ ทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาดตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้ จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็จะมีการฝึกฝน และสร้างสมสำนึกเหล่านั้น

การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมีวิธีต่าง ๆ หลากหลายวิธี ส่วนใหญ่จะยึดหลักของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อเสนอแนะ แนวคิดและผลการวิจัยที่มีนักวิชาการ นักการศึกษาได้นำเสนอและกล่าวถึงไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2541 : 13) เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะโดยใช้หลักของการสร้างประชาคมที่ต้องขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือร่วมใจและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายโดยมีเทคนิค ดังนี้

1. ความรักเป็นความรักที่เอาชนะความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เป็นความรักชั้นสูงของสังคมที่มากกว่าความรักในการเป็นพรรคพวกเป็นมิตรภาพเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันทำให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังทางสังคมเช่นความรักในธรรมชาติในแผ่นดินความรักต่อสังคมต่อประเทศรักในวัฒนธรรมชุมชนรักในค่านิยมความเป็นไทยรักเพื่อนมนุษย์เป็นต้นซึ่งความรักในแผ่นดินจะสร้างความผูกพันในความเป็นสังคมไทยเป็นตัวปลูกจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้น

2. ความรู้การเสริมความรู้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความรักความรู้ที่แท้จริง คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing)

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร (2543 : 55-59) เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. การใช้บทบาทผู้นำ ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจะมีบทบาทสูงในการริเริ่มสร้างสรรค์โน้มนำหล่อหลอมประสานงานเพื่อให้เกิดสาธารณะ
2. การใช้การสื่อสารแบบรวมศูนย์โดยใช้การสื่อสารที่มีการควบคุมโดยศูนย์กลางเพื่อเผยแพร่ในสิ่งที่คนเห็นว่าดีหรือให้ผู้อื่นร่วมเผยแพร่เพื่อแก้ปัญหาการไม่เป็นเอกภาพในการเผยแพร่ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดในสาระบางประการ
3. การใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้โดยผลักดันให้จิตสาธารณะเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้ไม่ว่าจะเป็นทางการที่เป็นการศึกษาในระบบเช่นการศึกษาในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้นและไม่เป็นทางการคือศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นการเรียนรู้ภายในองค์กรชุมชนสังคมการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุโทรทัศน์หนังสือพิมพ์และการมีปฏิสัมพันธ์ภายในสังคม
4. การใช้บทบาทของสื่อมวลชนเนื่องจากสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่บุคคลต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างจิตสาธารณะที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
5. การใช้ตัวอย่างที่ดีในสังคมการสร้างและสนับสนุนคนดียกย่องคนดีเลือกผู้นำที่ดีและผลักดันตัวอย่างจิตสาธารณะที่ดีเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เกิดจิตสาธารณะในสังคมได้

ชาย โพธิ์สีตาและคณะ (2543 : 65) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะดังนี้

1. การเสริมสร้างจิตสาธารณะควรใช้วิธีหลาย ๆ วิธีพร้อม ๆ กันอย่างบูรณาการ

2. การใช้วิธีการใด ๆ ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะต้องให้ความสำคัญทั้ง 3 มิติ คือมิติพฤติกรรมคือการกระทำที่ถูกต้องมิติทางจิตใจคือความภาคภูมิใจที่ได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องและ มิติทางปัญญาคือความเข้าใจของความหมายที่แท้จริงของสิ่งที่ตนทำ

3. การใช้มาตรการทางกฎหมายควรเน้นการปลูกฝังการปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเป็นปกติ นิสัยมากกว่าการลงโทษ

4. การใช้มาตรการทางการศึกษาไม่ควรเน้นการสร้างความรู้มากกว่าการปลูกฝัง ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อสาธารณสมบัติและความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสาธารณสมบัติ และความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องส่วนตัวกับส่วนรวมเป็นพื้นฐานที่ควรปลูกฝังแต่เยาว์วัยเพื่อให้รู้ว่า ควรปฏิบัติต่อของส่วนตัวและของส่วนรวมอย่างไร

5. จิตสำนึกจะเกิดขึ้นและอยู่ดำรงอยู่ได้ยากหากปราศจากชุมชนที่เข้มแข็ง ดังนั้นการสร้างจิตสำนึกต้องสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและสร้างประชาคมควบคู่กันไป

6. การปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องควรควบคู่ไปกับการปลูกฝังความมีวินัยเพราะ วินัยเป็นส่วนที่จำเป็นของจิตสำนึกต่อส่วนรวมจิตสำนึกต่อส่วนรวมจะมีไม่ได้หากขาดวินัย

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545 : 54 - 56) กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ว่าต้องเกิดจากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้องการปลูกฝังอบรมการฝึกปฏิบัติการได้เห็น ตัวอย่างที่ประทับใจปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสาธารณะได้ นอกจากนี้สถาบันสังคมทุกส่วนอันได้แก่สถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษาสถาบันทางศาสนา สื่อมวลชนของค์การเอกชนและหน่วยงานของรัฐล้วนเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึก ต่อส่วนรวม

ทิตนา แวมมณี (2550 : 69-74) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะได้แก่

1. การเล่าประกอบสื่อต่าง ๆ โดยเนื้อหาที่งานจะต้องเหมาะสมกับระดับผู้เรียน และเกี่ยวข้องกับสาธารณะ

2. การเล่นเกมโดยเกมที่นำมาใช้นั้นจะต้องเกี่ยวกับการฝึกจิตสาธารณะเช่นเกม ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่การเสียสละความอดทนการมีน้ำใจนักกีฬาการให้อภัยและการเคารพสิทธิ ผู้อื่น เป็นต้น

3. การใช้กรณีตัวอย่างเช่นข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิต สาธารณะโดยตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ห่อภิปรายและแก้ปัญหาเป็นต้น

4. การใช้บทบาทสมมุติ

5. การใช้สถานการณ์จำลองและ

6. การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

อรพินทร์ ชูชมและคณะ (2549 : 10-13) ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยพบว่าองค์ประกอบการถ่ายทอดจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วย

1. การปลูกฝังของบิดามารดาให้กับลูกประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่บิดามารดาเห็นว่าเหมาะสมโดยบิดามารดาอาจแสดงออกด้วยการบอกอธิบายหรือสั่งสอนโดยตรงหรือการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นที่ต้องการของสังคมในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นแบบอย่างให้ลูกเรียนรู้และปฏิบัติด้วยความรักเอาใจใส่คอยช่วยเหลือใช้สติเหตุผลคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าของสิ่งนั้นด้วยการเอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวมและเห็นประโยชน์ของส่วนรวมไม่ยึดครองมาเป็นของตนเอง

2. การปลูกฝังอบรมจากทางโรงเรียนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูโดยตรงหรือโดยอ้อมที่ได้จากการเห็นแบบอย่างจากครูภายในโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผลและให้โอกาสผู้เรียนได้คิดริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองให้การยอมรับผู้เรียนและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนรวมทั้งการจัดสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขส่งเสริมความเคารพกฎระเบียบของสังคมตลอดจนเอาใจใส่ดูแลรักษาเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวมไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของส่วนตนรวมทั้งแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น

3) การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนโดยการแสดงอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมจากเรื่องต่าง ๆ ที่สังเกตเห็นได้และสามารถซึมซับเรียนรู้และทำตามอย่างเพื่อนได้เป็นการเห็นเพื่อนมีการแสดงออกและจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อเป็นทุกข์การเห็นเพื่อนมีการบริโภคการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งของเวลาอย่างมีคุณค่าและได้รับการชักชวนจากเพื่อนให้ทำตามให้เอาใจใส่ดูแลสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวมและไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของตนเองรวมทั้งการแบ่งปันเกื้อกูลของของตนเองแก่ผู้อื่น

ทิพรัตน์ สีเพชรเหลือง (2551 : 83) กล่าวว่าการสร้างจิตสาธารณะนั้นจะต้องบูรณาการทั้งแนวคิดหลักการและเทคนิควิธีต่าง ๆ ดังนี้

1. การอบรมให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ดี
2. การจัดกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดี
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาเพื่อให้ปฏิบัติและเกิดความผูกพัน
4. สร้างตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีที่ได้รับการยกย่องและยอมรับ
5. การจัดการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่นจดหมายข่าวป้ายประกาศ

คำขวัญเสียงตามสายนิทรรศการฯลฯ ให้ได้รับความรู้และข่าวสารและกิจกรรมที่จัดขึ้น

6. กำหนดเป็นนโยบายและมาตรการพร้อมทั้งมีการกำกับดูแลที่ชัดเจน

7. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการรักษาประโยชน์ต่อส่วนรวมเช่นการ

ใช้หลอดประหยัดไฟการปิดเครื่องปรับอากาศเมื่อไม่ได้ใช้งานการจัดระบบคิวฯฯ

วิจารณ์ พานิช (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552 : 79) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงจากภายในซึ่งการเรียนรู้จากชีวิตจริงโดยมีพี่เลี้ยงคอยกระตุ้นคอยตั้งคำถามให้คิดวิเคราะห์จากสิ่งที่ได้สัมผัสคิดลงไปให้เชื่อมโยงให้ลึกจะเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดโดยไม่ต้องอาศัยการท่องจำแต่ทำให้ผู้เรียนจดจำไปตลอดชีวิตการสร้างจิตสาธารณะจึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและตระหนักรู้เพื่อก่อให้เกิดความคำนึงถึงส่วนรวมการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในในการเสริมสร้างจิตสาธารณะนั้น

กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2552 : 24-25) กล่าวถึงการสร้างจิตสาธารณะ 3 ประการคือ

1. การหล่อหลอมโดยผ่านกลไกการเลี้ยงดูหรือการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งครอบครัวจะเป็นทั้งต้นแบบและภาพสะท้อนการแสดงออกของจิตสาธารณะที่สำคัญของเยาวชนได้อย่างชัดเจน

2. การเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่สั่งสมจากการเรียนรู้ประจำวันการรับรู้รูปแบบที่เพิ่มความถี่ซ้ำและตัวอย่างความรู้สึกเชิงคุณค่าที่สื่อสารและส่งผลสะท้อนกลับในความรู้สึกด้านบวกอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้ลักษณะความรู้ที่สร้างความคิดเช่นการคิดแบบเชื่อมโยงการคิดแบบมีทัศนคติและการคิดแบบองค์รวมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาจิตสาธารณะในด้านการเรียนรู้

3. การจัดการสภาพแวดล้อมสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการแสดงออกด้านพฤติกรรมเช่นโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโดยอาจารย์ผู้สอนเล่าเรื่องสอดแทรกพฤติกรรมเชิงบวกต่อการแสดงออกในการจอตารถในที่สาธารณะนักเรียนถึงจะรู้สึกถึงผู้อื่นในขณะที่จอตารถทุกครั้งไปนักเรียนกลุ่มใหญ่เมื่อเห็นตัวอย่างของการจอตารถที่คำนึงถึงผู้อื่นก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมไปด้วยเช่นกัน

นเรศวรวิชาการ (2553) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างจิตสำนึกไว้ว่า สำหรับแนวทางและกลไกที่ใช้ในการสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ สรุปได้เป็น 3 กระบวนการดังนี้

1. การสร้างความคิดเชิงบวก หมายถึงการสร้างตนให้คิดที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความถึงพร้อมแห่งทิวทัศน์ ในทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ

1.1 การเรียนรู้จากแหล่งอื่น ได้แก่การรับฟังคำแนะนำสั่งสอนเล่าเรียน หาความรู้ สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะการสดับสัทธรรมจากกัลยาณมิตร

1.2 การคิดโดยการใช้เหตุผล การใช้ความคิดถูกวิธี การรู้จักคิดโดยมองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะออกให้เห็นตามสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย

2. การยึดหลักคุณธรรมความดี เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยอาจจะคำนึงถึงกลไกและกระบวนการของหลักแห่งความดีงามดังนี้

2.1 หลักแห่งความพอเพียง ซึ่งจะเห็นได้จากการรู้จักจัดสรรทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความสุจริต

2.2 หลักแห่งการสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ด้วยการให้ที่แบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ การให้สิ่งของ จะเป็นทรัพย์หรือวัสดุก็ได้ กับการให้ความรู้สั่งสอน (ธรรมทาน) การสงเคราะห์ที่เป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผลที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความนิยมยินดี (ปิยวาจา)

2.3 หลักแห่งการประพடுத்த การกระทำที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือที่มอบให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจในการประกอบกิจการต่าง ๆ การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่ผู้อื่น

2.4 หลักแห่งการสงเคราะห์และทำคุณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ โดยไม่มุ่งหวังเอาผลประโยชน์เข้าสู่ตนเอง เป็นการสร้างจิตสาธารณะที่ช่วยเหลือและทำตนเป็นประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวม ด้วยการพิจารณาความเหมาะสมของกาลเทศะและฐานะของตนเอง

2.5 หลักแห่งความเอื้ออาทร เพื่อสร้างจิตสาธารณะ ให้มีความเอื้อเพื่อต่อบุคคลแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม โดยการแสดงออกความเป็นกัลยาณมิตร ที่เป็นผู้ชี้ช่องทางประโยชน์ แนะนำให้ส่วนรวมดำเนินไปบนแนวทางของจริยธรรม

3. การประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ เช่น การเข้าร่วมอาสาทำกิจกรรมของส่วนรวม ที่เป็นการสร้างสรรค์ เช่น ปลูกป่าอนุรักษ์การจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด การรีไซเคิลของที่ใช้แล้ว การสร้างโลกสีเขียว การใช้จักรยานแทนยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิง การพัฒนาจิตสาธารณะทำได้โดยการพัฒนาพฤติกรรม อาจจัดกระทำได้ทั้งที่พฤติกรรมโดยตรง หรือจัดกระทำที่ความรู้สึก ความรู้สึกเพื่อให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ได้

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553 : 125) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ความคิดเห็นของนักศึกษาว่ามหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยพบว่า

1. ควรมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นหมู่/คณะมากขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยนักศึกษาจะได้มีความสนิทสนมรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน

2. จัดโครงการอบรมสัมมนา เสวนาบรรยายเข้าค่ายเรียนรู้เข้าค่ายฟื้นฟูค่ายอาสาทัศนศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อย่างต่อเนื่องและให้นักศึกษาได้เข้าร่วมให้มากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะเพื่อให้นักศึกษาได้ซึมซับและเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม

4. สร้างแนวทางในการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาอยู่ตลอดเวลา

5. ควรจัดอบรมสัมมนาในหัวข้อเกี่ยวกับจิตสาธารณะสร้างได้อย่างไรคุณธรรมจริยธรรมการเป็นพลเมืองดีของสังคมการปลูกฝังจิตสำนึกเป็นต้น

สมหมาย วิเศษชู (2554 : 157) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมชัยวิทยาคม โดยกลยุทธ์ในการพัฒนาเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมชัยวิทยาคม คือ กิจกรรมสอดแทรกรายวิชา ให้ครูต้องสอดแทรกคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาโดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับพฤติกรรมที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสมเป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ ให้นักเรียนซึมซับพฤติกรรมจิตสาธารณะไปพร้อม ๆ กับการรับเอาความรู้ควบคู่ไปกับการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

อรุสา พรหมทา (2555 : 85) ศึกษาโปรแกรมพัฒนาคุณธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมการพัฒนาคุณธรรมจิตสาธารณะประกอบด้วย 10 หน่วยการเรียนรู้ คือ

1. ความรู้จิตสาธารณะ
2. การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม
3. การยึดหลักธรรม
4. การสร้างความคิดเชิงบวก
5. การยอมรับนับถือตนเอง
6. กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์พัฒนาสติ

7. กิจกรรมโครงการพัฒนาตน
8. กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสาธารณะสถาน
9. กิจกรรมหนึ่งหมู่เรียนหนึ่งหมู่โครงการเพื่อผู้อื่น
10. สะท้อนผลการพัฒนาผลการประเมิน

จากแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน จะต้องเริ่มจากการสร้างวินัยในตนเอง เป็นเบื้องต้น ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญสภาพจริง หรือการบูรณาการสอดแทรกเข้ากับรายวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และตัวนักเรียนเองด้วย

2. การสร้างและการพัฒนาจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบในตนเองแม้ได้รับการอบรมสั่งสอนหากแต่ใจไม่ยอมรับจิตสาธารณะก็จะไม่เกิดกล่าวคือหากเรามองไม่เห็นความสำคัญด้วยตนเองคงไม่มีใครบังคับได้นั่นเอง

ในการสร้างจิตสาธารณะมีหลายประการด้วยกันหากปฏิบัติได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้เช่น (กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 24)

1. สร้างวินัยในตนเองตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยรู้จักขอบเขตของสิทธิเสรีภาพหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม
2. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมตระหนักเสมอว่าตนเองคือส่วนหนึ่งของสังคม ต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวมทั้งต่อประเทศชาติและโลกใบนี้
3. ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมให้ถือว่าเป็นปัญหาของตนเองเช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องช่วยกันแก้ไข
4. ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตเพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนาที่คนนับถือสอนให้คนทำความดีทั้งสิ้นถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ตนเองมีความสุขทั้งยังก่อประโยชน์ต่อสังคมด้วยทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551 ; อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 24)

กล่าวถึงการสร้างและพัฒนาเด็กให้มีทักษะทางสังคมต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยโดยมีแนวทางสร้างและพัฒนาเด็กให้มีทักษะทางสังคมดังนี้

1. สร้างมิตรภาพโดยการริเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิตให้กับผู้อื่นก่อนเสมอทั้งต่อเพื่อนฝูงครูอาจารย์เช่นการยิ้มอย่างจริงใจเข้าไปแนะนำตัวแสดงความรู้จักกับผู้อื่นการเรียนรู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าหากเด็กมีบุคลิกที่ขี้อายควรช่วยเหลือเด็กโดยการเป็นผู้นำการสนทนาเริ่มให้เด็กได้รู้จักเพื่อน ๆ หรือครูก่อนจนคุ้นเคยและสามารถสานสัมพันธ์ต่อไปได้รวมถึงให้เด็กได้เรียน รู้อย่างเป็นระบบโดยผ่านเหตุการณ์จริงหรือสถานการณ์สมมติเช่นผ่านการเล่าเรื่องจากนิทานสอนใจการยกตัวอย่างจากประสบการณ์จริงการสอนให้คิดถึงผู้อื่นโดยการเอาใจเขามาใส่ใจเราแล้วร่วมกันสรุปเป็นหลักการสอนเด็กในภาคปฏิบัติทั้งพฤติกรรมการแสดงออกทั้งคำพูดและการกระทำเพื่อพัฒนาทักษะสังคมด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นจริงในชีวิต

2. เรียนรู้จักกิจกรรมและทำงานเป็นทีมกิจกรรมในการสอนเด็กให้มีทักษะทางสังคมมีหลากหลายรูปแบบซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัยควรต้องเลือกให้เหมาะสม เช่น กิจกรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาล 3-5 ปี เป็นวัยที่ต้องเน้นกิจกรรมที่สนุกสนานและน่าตื่นเต้น เช่น การเดินสำรวจธรรมชาติเป็นกลุ่มการเล่นงูกินหางการเต้นรำและร้องเพลงร่วมกัน ฯลฯ กิจกรรมสำหรับเด็กประถมศึกษา - 12 ปี เช่นจับกลุ่มให้มาแสดงละครจับกลุ่มให้เด็ก ๆ ค้นหาข้อมูลที่นำเสนอ หน้าชั้นเรียนการเล่นแชร์บอล ฯลฯ และกิจกรรมสำหรับวัยรุ่น (Teenage-Challenge) ที่มีอายุ 13-17 ปีเป็นช่วงวัยที่เริ่มเข้าสังคมมากขึ้นชอบทำกิจกรรมที่ความสนุกสนานและท้าทายความสามารถเช่นฟุตบอลวอลเลย์บอลตั่งค้ายักแรมฝึกถ่ายทำวิดีโอ ฯลฯ

3. เรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นและชุมชนควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างหรือทำกิจกรรมของโรงเรียนผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนหรือช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเช่นการเข้าร่วมกิจกรรมกับกองทุนเวลาเพื่อสังคมโดยมีแนวคิดคือทำดีได้ไม่ต้องใช้เงินด้วยการที่แต่ละคนบริจาคเวลาในการทำความดีเพียงเดือนละ 3 ชั่วโมงอันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงปลูกฝังการเป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีส่วนหล่อหลอมการมีจิตสาธารณะไม่ไปข้องแวกกับการใช้เวลาไม่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดปัญหาอีกทั้งส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยจัดระบบงานอาสาสมัครเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาการเรียนรู้คนเมืองเช่นเยี่ยมเยียนสถานสงเคราะห์ร่วมสอนและพัฒนาความรู้ให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสการช่วยงานในศูนย์บริการสาธารณสุขการร่วมรณรงค์การประหยัดพลังงาน

Clark (1999 ; อ้างถึงใน พูลสวัสดิ์ วรรณลา. 2552 : 42) เสนอแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะของนักเรียนว่า มิใช่การพัฒนาความรู้หรือทักษะทางการคิดเท่านั้นแต่ต้องมุ่งไปที่การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองซึ่งประกอบด้วยทักษะดังนี้

1. การมีอิทธิพลต่อนโยบาย
2. การปฏิบัติตนเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย
3. การสร้างความร่วมมือต่อรองประนีประนอมและแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน
4. การจัดการความขัดแย้ง

นอกจากนี้ Clark (1999 : 132) ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอันจะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะของนักเรียนดังนี้

1. การตรวจสอบการปกครองและผู้บริหารได้แก่การนำเสนอความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนการศึกษาวิจัยในชุมชนการรายงานและสะท้อนความคิดเห็นผ่านประสบการณ์ของตนเอง
2. การเข้าไปมีอิทธิพลต่อการปกครองและผู้บริหารได้แก่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองทั้งในห้องเรียนและโรงเรียนของตนเองการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำลองบทบาทของผู้บริหารและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ สังเกตการณ์ทำงานของหน่วยงานรัฐและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เรียนรู้แนวทางที่หน่วยงานของรัฐและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นผ่านทางหนังสือพิมพ์เข้าพบผู้บริหารของรัฐเพื่อแสดงการสนับสนุนตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานสาธารณะเสนอกิจกรรมในโรงเรียนและในชุมชนซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตความเป็นพลเมืองการเมืองและผู้บริหารนำเสนอความคิดเห็นต่อสภานักเรียนผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการของโรงเรียน

Michaelis (1963 : 277-280) เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาทางการเมืองการปกครองเช่นการเป็นพลเมืองของรัฐการเป็นผู้มีจิตสาธารณะสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้โดยผ่านทางพฤติกรรมประชาธิปไตย (Democracy Behavior) ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบ (Responsibilities) บุคคลสามารถแสดงถึงความรับผิดชอบได้โดยผ่านทางการใช้สิทธิการตัดสินใจและการวางแผนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

2. การตระหนักถึงผู้อื่น (Concern for Others) การตระหนักถึงผู้อื่นแสดงผ่านการเคารพซึ่งกันและกันและความสุภาพอ่อนโยนการรู้จักผ่อนปรนความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นความไวต่อความต้องการปัญหาและความสนใจของผู้อื่นทั้งในครอบครัวโรงเรียนและสังคม

3. การมีจิตใจที่เปิดกว้าง (Open Mindness) การมีจิตใจที่เปิดกว้างแสดงผ่านการพิจารณาข้อเท็จจริงและเหตุผลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การใช้เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนและสนับสนุนแนวคิดของผู้อื่นโดยพิจารณาจากความถูกต้องของหลักฐานและเหตุผล

4. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness) การค้นพบแนวทางใหม่ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีมุมมองที่สร้างสรรค์ทั้งต่อแนวคิดใหม่และแนวคิดเก่าตลอดจนการใช้สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์การวางแผนการปรับปรุงการปฏิบัติทั้งของตนเองและกลุ่ม

5. ความร่วมมือ (Cooperativeness) พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรวบรวมความคิดเห็นการวางแผนการรวบรวมความคิดนักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมข้างต้นได้จะสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จและประเมินผลการทำงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จิตสาธารณะและแนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองดีหมายถึงการที่บุคคลให้ความร่วมมือและมีความรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ต่อหมู่คณะและสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่เพื่อทำให้การเป็น อยู่ของหมู่คณะและสังคมนั้นเป็นไปอย่างสมบูรณ์และเรียบร้อย

การสร้างความเป็นพลเมืองดีให้แก่สมาชิกในสังคมสามารถดำเนินการผ่านทาง การให้ การศึกษาซึ่งศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 153-154) กล่าวถึง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี (Civic Education) ว่าหมายถึงการจัดการศึกษาเพื่อสร้าง คุณลักษณะของพลเมืองที่เหมาะสมสำหรับสังคมนั้น ๆ หรือที่สังคมนั้น ๆ คาดหวังเพื่อนำไปสู่ ความสามารถในการปกครองตนเองซึ่งนักเรียนต้องแสวงหาความรู้สติปัญญาเพื่อที่จะตัดสินใจ ขาดเกี่ยวกับกิจการของสาธารณะพัฒนาความสามารถในการมองปัญหาความรู้และทักษะเกี่ยวกับ การเป็นพลเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ

Enslin (2000 : 149 ; อ้างถึงใน สุนทรีย์ จูวงศ์สุข. 2548 : 19-20) เสนอแนวคิด ว่า ความเป็นพลเมืองดีประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ ความเป็นพลเมืองให้สถานภาพแก่ปัจเจก บุคคล ในการเป็นสมาชิกของดินแดนที่หมายถึงหน่วยทางการเมืองการปกครองซึ่งมีสิทธิและ ความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไปความเป็นพลเมืองให้เอกลักษณ์ตลอดจนความ ตระหนักในตนเองถึงการเป็นสมาชิกในสังคมที่อยู่ร่วมกันระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิต

ทางการเมืองความรู้และความเข้าใจต่อการเมืองและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายชุดของค่านิยมซึ่งเป็นหน้าที่ซึ่งแสดงออกถึงจิตสาธารณะ

ศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 164) เสนอให้บูรณาการการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเข้าสู่กิจกรรมทั้งหมดของโรงเรียนโดยอาศัยกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ให้มีส่วนต่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองให้กับเด็ก มุ่งให้นักเรียนปฏิบัติจริงโดยใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนร่วมกับชุมชนในการทำงาน เช่น การพัฒนาชุมชน การเคารพข้อตกลงในชุมชนการร่วมกันรักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

Foster (1999 : 51-52) เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและสังคมมนุษย์ว่าควรมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. เลือกประเด็นที่สัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียนเนื่องจากประเด็นที่สัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียนจะมีความหมายและก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเมื่อนักเรียนได้มีประสบการณ์กับประเด็นทางสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวจะเป็นการเตรียมตัวให้นักเรียนได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสนใจและกระตือรือร้นกับประเด็นระดับโลก

2. จัดหาแหล่งวิทยาการเพื่อการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาแก่นักเรียน แหล่งวิทยาการที่ควรนำมาใช้เช่นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนิตยสารรายสัปดาห์รายการโทรทัศน์ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นแหล่งวิทยาการควรทันสมัยเป็นตัวแทนของความคิดเห็นที่แตกต่างกันนักเรียนควรได้พิจารณาจากแหล่งวิทยาการชั้นต้นครูควรจัดหาข้อมูลให้เพียงพอแก่นักเรียนเพื่อใช้ประกอบการอภิปรายในประเด็นที่ศึกษา

3. ระดมสมองเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนสามารถเข้าร่วมในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมแนวทางแก้ไขปัญหาที่เสนอโดยนักเรียนในระหว่างการระดมสมองจะได้รับการยอมรับนักเรียนสามารถขยายขอบเขตการค้นคว้าเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขได้กว้างขวางมากขึ้นโดยอาศัยกิจกรรมการระดมสมองที่ปฏิบัติ

4. แนวทางแก้ไขปัญหแต่ละแนวทางต้องเกิดจากการระดมสมองเพื่อหาเหตุผลสนับสนุนและคัดค้านทางเลือกแต่ละทางจัดทำรายการแก้ไขปัญหที่นักเรียนได้ร่วมกันคิดขึ้นจากนั้นให้นักเรียนจัดทำรายการผลกระทบของแต่ละแนวทางแก้ไขปัญหแล้วร่วมกันอภิปราย

5. เลือกแนวทางแก้ไขปัญหซึ่งมีผลกระทบทางลบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมให้เวลากับนักเรียนในการพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหและผลกระทบของแนวทางแก้ไขปัญหแต่

ละทางดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลักษณะหนึ่งของการแสดงออกของบุคคลในการเป็นพลเมืองดีของสังคม คือการที่บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตสาธารณะจิตสาธารณะหมายถึงการที่บุคคลกระทำการบางอย่างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

จิตสาธารณะมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความช่างสังเกตความไม่เห็นแก่ตัวการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาความเป็นพลเมืองและการเป็นผู้มีจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

ในการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นแนวคิด รูปแบบ และองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ที่มีนักวิชา การได้ศึกษาวิจัยหรือเสนอแนวคิดไว้ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

ในการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดองค์ประกอบ ที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ โดยการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องจาก นักวิชาการ และนักการศึกษาที่ได้นำเสนอไว้มาสังเคราะห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กนิษฐา นิตศน์พัฒนา และคณะ (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึก สาธารณะ ว่าเป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึง ส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

บุญสม ธรรมชาติวิพนธ์ (2542 : 71 – 73) ใช้คำว่า จิตสำนึกที่ดีในสังคม สังคมในที่นี้ หมายถึง สังคมในชุมชนของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน คือ การปฏิบัติตน และการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือ การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อสาธารณูปโภคในชุมชน การให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน

สมพงษ์ สิงหะพล (2542 : 15-16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่า มีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้ การศึกษาไทยมุ่งเน้นปลูกฝังมานาน เกิดบ้างไม่เกิดบ้าง ไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะ สร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์ เป็น กลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี และขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของจิตสาธารณะว่ามีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยรวม สรุปได้ดังนี้

1. ระดับบุคคล หากบุคคลมีจิตสาธารณะแล้วจะไม่ทำ ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนระดับครอบครัว หากสมาชิกในครอบครัวมีจิตสาธารณะแล้วจะทำให้เกิดความสามัคคีในครอบครัว ไม่มีการแก่งแย่ง และทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

2. ระดับองค์กร หากบุคลากรในองค์กรมีจิตสาธารณะแล้วในองค์กรจะไม่มี การแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ไม่มีการเบียดเบียนสมบัติขององค์กร เป็นสมบัติส่วนตัวองค์กรก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานเพิ่มขึ้น

3. ระดับชุมชน หากคนในชุมชนมีจิตสาธารณะแล้วจะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการพัฒนา เพราะทุกฝ่ายช่วยเหลือและมีส่วนร่วม สภาพชุมชนมีสภาพที่ดีขึ้น อาชญากรรมในชุมชนลดลง มีศูนย์รวมจิตใจ มีผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมองปัญหาของส่วนรวม เป็นเรื่องใหญ่ มีคนอาสาพาการพัฒนาในระดับชาติ หากประชาชนในชาติมีจิตสาธารณะแล้วจะไม่เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม ประเทศชาติมีการพัฒนาให้ก้าวหน้า เนื่องจากการรวมพลังของคนในสังคม เมื่อนำประเทศนี้

มาตรการได้ออกมาใช้ก็จะได้ผลเพราะได้รับความร่วมมือจากประชาชนไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

4. ระดับโลก หากมนุษยในโลกมีจิตสาธารณะแล้วจะทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศและภูมิภาค ในการพัฒนาความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ เกิดความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อให้มีการค้าอย่างเสรีไม่เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบทางการค้าระหว่างกัน การรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่นมองชนชาติอื่น ๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกันจิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2544 : 26 – 31) ได้กล่าวถึงจิตสาธารณะของเด็กในลักษณะของการอนุรักษสิ่งแวดล้อมไว้ว่า วัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งพลังการเจริญเติบโต งดงามสำหรับชีวิต แนวความคิดเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากการมองเด็กในทัศนะของการที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ แตกต่างจากเด็กวัยอื่น ๆ ในช่วงชีวิตของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หลักการปลูกฝัง เด็กวัยนี้ให้เรียนรู้เกิดความรักสิ่งแวดล้อมควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยสภาพการณ์ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. กระบวนการปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ปัจจัย 5 ด้าน คือการให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกรอบแนวคิด การเสริมสร้างทักษะ และการเสริม สร้างเจตคติ จากกระบวนการดังกล่าว จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยในลักษณะของรูปธรรม แล้วสร้างความเข้าใจ และความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อตนเองและมนุษย์ แล้วสร้างกรอบแนวคิดให้เด็กรับรู้สิ่งแวดล้อมเป็นบริบท และเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเสริมสร้างทักษะในการรักสิ่งแวดล้อม ต้องเกิดจากการจัดประสบการณ์ต้องให้เด็กได้ปฏิบัติจริง และควบคู่กับการเสริมสร้างเจตคติที่ดี รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าประโยชน์สิ่งแวดล้อมต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่เห็นแก่ตัว เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อมรรัตน์ เจริญชัย (2550 : 36) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นการประพடுத்தินทั่ว ๆ ไป ทำให้ตนเอง ครอบครัวและสังคมมีความสุข รวมทั้งการแสดงความห่วงใยต่อสังคม นอกจากนี้

ผลกระทบของการปฏิบัติตนของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เราต้องมีจิตสาธารณะ ถ้าทำสิ่งใดแล้วเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม เช่น ไม่ควรทำการทิ้งขยะลงแม่น้ำ ลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเหม็น ทำให้ปลาตาย คนอยู่ใกล้ๆ ต้องลำบาก บ้านเมืองหมดความสวยงาม ถ้าทิ้งเศษอาหารไว้ตามพื้นจะเน่าเหม็นเป็นอาหารของแมลง เป็นที่เพาะแมลงให้มากขึ้น ทำความรำคาญไปทั่วและทำให้เกิดเชื้อโรค ไม่ควรทำให้คนไทยขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างนิสัยและต้องเริ่มต้นจากในบ้าน เมื่อเห็นสิ่งไม่ถูกต้อง ผู้ใหญ่จะต้องบอกเด็กทันที โดยต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ต้องไม่อายที่จะทำความดีและช่วยกันชมเชยคนทำความดี มาช่วยกันสร้างจิตสาธารณะให้มาก ๆ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 17) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรม จริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่ดีคิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลาย เบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรมประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อให้สังคมโดยรวมมีความสุข

Kraft (1992 ; อ้างถึงใน นรินทร คุณเมือง. 2559 : 21) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นลักษณะของจิตสำนึกทางสังคมคือความสามารถของบุคคลในการรับรู้ถึงความไม่ยุติธรรมให้ ความสำคัญกับความต้องการที่หลากหลายของบุคคลอื่นและมีการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม

Oslan and Other (2007 : 21) กล่าวว่าจิตสาธารณะ คือ สิ่งที่เกิดจากไตสำนึกของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำโดยใช้ประสบการณ์และพยายามผลักดันให้เกิดผลที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

จากองค์ประกอบ แนวคิดที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบด้านจิตสธารณะนักเรียน

องค์ประกอบ	แหล่งข้อมูล									ความถี่	สรุป
	กนิษฐา นิตินพัฒนา และคณะ (2541)	บุญสม ทรรษาศิริพนธ์ (2542)	สมพงษ์ สิงหะพล (2542)	ไพบุลย์วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543)	สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2544)	อมรรรัตน์ เจริญชัย (2550)	ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552)	Kraft (1992)	Oslan and Other (2007)		
จิตสธารณะต่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8	✓
จิตสธารณะต่อตนเอง			✓	✓	✓	✓	✓		✓	5	✓
จิตสธารณะต่อผู้อื่น			✓							1	
จิตสธารณะต่อครอบครัว				✓	✓	✓				3	✓
จิตสธารณะระดับองค์กร				✓						1	
จิตสธารณะระดับโลก				✓						1	

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบด้านจิตสธารณะนักเรียนผู้พิจารณาจาก ความถี่ที่สอดคล้องกัน ที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปของแหล่งข้อมูล พบว่า องค์ประกอบด้านจิต สธารณะนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) จิตสธารณะ ต่อสังคม 2) จิตสธารณะต่อตนเอง และ 3) จิตสธารณะต่อครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้นำไป สังเคราะห์เป็นตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบ ต่อไป

2. การสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะด้านจิตสธารณะของนักเรียน

ในการสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะด้านจิตสธารณะของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ชัยสิทธิ์ เณลิมมีประเสริฐ และคณะ (2540 : 20) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิต สธารณะไว้ดังนี้

1. การตระหนักถึงปัญหา

2. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม
4. การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ชูชัย ศุภวงศ์ (2540 : 22) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
2. มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง
3. มีความเป็นธรรมชาติที่มีใช้การแต่งตั้งหรือจัดตั้ง
4. มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์
5. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้
6. มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน
7. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง

วีรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544 : 31) ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็น การวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท พบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสำนึกสาธารณะประกอบด้วย

1. ความรัก ความเอื้ออาทร
2. ความเชื่อใจ
3. การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547 : 3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ จะต้องพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังนี้

1. การหลีกเลี่ยง การใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของ กลุ่ม และการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

2. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

แหวง โตจิรากร (2550 : 11 ; อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 19) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก

2. ให้กำลังใจ ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้คนที่กำลังต่อสู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิต
ของตนเอง

3. มีบทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่าง ๆ

4. มีสังคมอุดมการณ์หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาร่วมกันของมนุษยชาติ

โดยรวม

วิทย์พัฒนา สีหา (2551 : 9) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ต่อตนเอง

2. การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ

3. การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อ

ส่วนรวม

4. การเข้าร่วมในการทำงานที่เป็นส่วนรวม

5. การใช้เหตุผลการคิด การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น

6. การมองโลกในแง่ดี

7. มีการปรับตัวทางอารมณ์ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

8. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง

9. มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว

10. การมีระเบียบวินัย

11. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง

12. การแสดงความช่วยเหลืองานของครอบครัว

13. การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

14. ใช้เหตุผลในการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

15. เคารพกฎระเบียบของสังคม

16. มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจาก

พระพุทธศาสนา

เวชพล อ่อนละมัย (2551 ; อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 20-21) กล่าวว่า
จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมเยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย 1) มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2) มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน 3) มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่นและ 4) มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง

เรียม นมรักษ์ (2552 : 52) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง
2. ความรักเอื้ออาทร และความสามัคคี
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม
4. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ
5. ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น
6. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น
7. มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
8. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้
9. มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

สุภะรัฐ ยอดระบำ (2552 : 25) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครอบครัว
2. การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อครอบครัว
3. การมีสุขภาพจิตดี
4. มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม

ภัสวรรณ งามอาจ (2554: 20-21) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ดังนี้

1. ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
2. การวิเคราะห์ วิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจการเมือง และกระบวนการที่ทำให้

เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง

3. ด้านความรักเอื้ออาทร และความสามัคคี
4. การรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมืองและ

มั่นใจในความสามารถของตนเอง

5. การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง และ

เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

6. การมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือปัญหาสังคม

วารุณี วงศ์วิรุฬห์รักษ์ (2554 : 25) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้

ดังนี้

1. การดูแลรักษาของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่

2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม
3. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม
4. การอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดคุณลักษณะของนักเรียนขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ 1) จิตสาธารณะเกี่ยวกับตนเอง 2) จิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคม และ 3) จิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัว แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 2 สรุปรองคืประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลทีศึกษ										สรุปรองคืประกอบ				
	ชยสิทธิ์ เฉลิมประเสริฐ และคณะ	ศุงเบญจ อยุ่ช้	รพีพร จักรเศคคั นัตรี	รพีพร เมษะประภะ ฤกษ์เบคคั	รพีพร จิตโง่ง	นเศ นนชัฒยอน	ยณัสนนอองพะวง	ศุภรพีพร เทยริ	ศุภรพีพร อยุ่ช้	นเศ ออง พยรรณ	ศุภรพีพร ญีรูเบ	นเศ ออง พยรรณ	เศคคั เฉลิมประเสริฐ	นเศ ออง พยรรณ	เศคคั เฉลิมประเสริฐ
1. การตระหนักถึงปัญหา	✓											✓			
2. ความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น	✓		✓		✓							✓		✓	
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม	✓			✓						✓			✓	✓	
4. การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	✓											✓			
5. การเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน		✓	✓					✓		✓			✓	✓	
6. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม		✓	✓			✓				✓			✓	✓	
7. มีความเป็นธรรมชาติที่มีใ้การแต่งตั้งหรือจัดตั้ง		✓									✓				
8. มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์		✓	✓					✓		✓			✓	✓	

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลที่ศึกษา										สรุปองค์ประกอบ				
	ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ	ชูชัย ศุภวงศ์	วิรัตน์ คำศรีจันทร์	สัตตาวลัย เกษมเนตร และคณะ	แหวง ไตจิรากร	วิทย์พัฒนา สีสทา	เวชพลอ่อนละมัย	เรียม นมรักษ์	สุภารัฐ ยอดระบำ	ภัทรวรรณ องอาจ	วารณี วงศ์วิรุฬห์รักษ์	จิตสาธารณะต่อตนเอง	จิตสาธารณะต่อครอบครัว	จิตสาธารณะต่อสังคม	สรุปตัววัด
9. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	✓						✓				✓				✓
10. มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓										✓	✓	✓
11. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓										✓	✓	✓
12. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล			✓										✓	✓	✓
13. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม				✓					✓				✓	✓	✓
14. มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก					✓					✓			✓	✓	✓
15. มีบทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่าง ๆ					✓						✓				
16. มีสังคมอุดมการณ์หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาร่วมกันของมนุษยชาติโดยรวม					✓							✓			

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลการศึกษา										สรุปองค์ประกอบ				
	ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ	ชูชัย ศุภวงศ์	วิรัตน์ คำศรีจันทร์	สัตตาวลัย เกษมเนตร และคณะ	แหวง ไตจิรากร	วิทย์พัฒนา สีสทา	เวชพลอ่อนนละมัย	เรียม นมรักษ์	สุภารัฐ ยอดระบำ	ภัทรวรรณ องอาจ	วารณี วงศ์วิรุฬห์รักษ์	จิตสาธารณะต่อตนเอง	จิตสาธารณะต่อครอบครัว	จิตสาธารณะต่อสังคม	สรุปตัววัด
17. การแสดงความรู้สึกรักและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง						✓					✓	✓			✓
18. การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ				✓		✓		✓			✓		✓		✓
19. การใช้เหตุผลการคิด						✓					✓				
20. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม						✓		✓					✓		✓
21. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น และยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น						✓		✓			✓				✓
22. มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี						✓		✓			✓				✓

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลที่ศึกษา										สรุปองค์ประกอบ				
	ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ	ชูชัย ศุภวงศ์	วิรัตน์ คำศรีจันทร์	สัตตาวลัย เกษมเมตร และคณะ	เทว โติจิรากร	วิทย์พัฒนา สีทา	เวชพลอ่อนละม้าย	เรียน นมรักษ์	สุภารัฐ ยอดระบำ	ภัทรวรรณ องอาจ	วาณี วงศ์วีระพงษ์	จิตสาธารณะต่อตนเอง	จิตสาธารณะต่อครอบครัว	จิตสาธารณะต่อสังคม	สรุปตัววัด
23. มีการปรับตัวทางอารมณ์ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้						✓					✓				
24. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง						✓					✓				
25. มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว						✓						✓			✓
26. การมีระเบียบวินัย						✓							✓		
27. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง						✓						✓			✓
28. การแสดงความช่วยเหลืองานของครอบครัว						✓						✓			✓
29. การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน						✓						✓			✓
30. ใช้เหตุผลในการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง						✓						✓			

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลการศึกษา										สรุปองค์ประกอบ			
	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์
31. เคารพกฎระเบียบของสังคม														
32. มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา														
33. ความรับผิดชอบต่อตนเอง														
34. มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน														
35. มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น														
36. มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง														
37. มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง														
38. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครอบครัว														

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	แหล่งข้อมูลการศึกษา										สรุปองค์ประกอบ			
	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์	ชัยสิทธิ์ ชัยสิทธิ์
39.การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อครอบครัว														
40. การวิเคราะห์ วิจัยสภาพสังคม เศรษฐกิจการเมือง และ กระบวนการที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง														
41. การรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อแก้ปัญหาสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและมั่นใจในความสามารถของตนเอง														
42. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม														
43. การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ														
44. การอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม														

จากตารางที่ 2 สรุปองค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาหลอมรวมสรุปได้องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ 3 ด้าน และตัวชี้วัด จำนวน 21 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ในการสังเคราะห์ตัวชี้วัดดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาจากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของแหล่งข้อมูล ที่มีความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ยกเว้นด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัวที่ผู้วิจัยนำข้อมูลที่มีผู้กล่าวถึงทั้งหมดจากแหล่งข้อมูลมากำหนดเป็นตัวชี้วัด เนื่องจากมีการกล่าวถึงด้านครอบครัวค่อนข้างน้อย และเพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะตั้งแต่สถาบันครอบครัวด้วยประการหนึ่ง โดยสามารถแสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	ตัวชี้วัด
1. จิตสาธารณะต่อตนเอง (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ. 2540 ; ชูชัย ศุภวงศ์. 2540 ; เหวงโตจิรากร. 2550 ; วิทยพัฒน์ สี่หา. 2551 ; เรียม นมรงค์. 2552 ; ภัสวรรณ องอาจ. 2554)	1) ความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น 2) มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ 3) การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น และยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 5) มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี 6) มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

องค์ประกอบคุณลักษณะด้าน จิตสาธารณะนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	ตัวชี้วัด
<p>2. จิตสาธารณะต่อสังคม (ชัยสิทธิ์ เณรมีประเสริฐ และคณะ. 2540 ; ชูชัย ศุภวงศ์. 2540 ; วิรัตน์ คำศรีจันทร์. 2544 ; ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. 2547 ; เรียม นมรักษ์. 2552 ; ภัสวรรณ องอาจ. 2554 ; วารุณี วงศ์วิรุฬห์รักษ์. 2554)</p>	<p>7) ความรับผิดชอบต่อสังคม 8) การเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 9) การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่าย และการมีส่วนร่วม 10) มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ 11) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 12) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง 13) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 14) มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก 15) การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ 16) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม</p>
<p>3. จิตสาธารณะต่อครอบครัว (วิทย์พัฒน์ สี่หา. 2551 ; ภัสวรรณ องอาจ. 2554)</p>	<p>17) มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว 18) การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง 19) การแสดงความช่วยเหลืองานของครอบครัว 20) การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 21) มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา</p>

จากองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปศึกษาวิจัยในระยะเวลาที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน และ ระยะเวลาที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1ต่อไป

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 1093 อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ 3 งาน 32 ตารางวา เป็นที่ตั้งของสำนักงานเขต

1. ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1ได้มีการพัฒนาเป็นลำดับ ดังนี้ (แผนปฏิบัติการ. 2558 : 1 - 3)

กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งกรรมการจังหวัดเป็นผู้ดูแลเรื่องการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 โดยมีขุนการกสิขวิธเป็นกรรมการจังหวัดคนแรก ตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม เมื่อปี พ.ศ. 2484 ได้เปลี่ยนชื่อกรรมการจังหวัดเป็นศึกษาธิการจังหวัด มีนายโสภณ ปาลบุตร เป็นศึกษาธิการจังหวัด การจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ได้มีกรมสังกัดอยู่หลายกรมทำให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาหลายหน่วยงาน มีความยุ่งยากติดต่อประสานงาน

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่มที่ 120 ตอนที่ 62 ก มีผลบังคับใช้ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ส่งผลให้มีการประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศออกมาเป็น 175 เขต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 34แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนั้น จึงได้มีการหลอมรวมสำนักงานที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานเข้าด้วยกันคือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัด ตั้งสำนักงานอยู่เลขที่ 1093 ถนนศรีสวัสดิ์ดำเนินตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีนายคมพิสิฐภูมิ มายขุนทด เป็นผู้อำนวยการผู้อำนวยการสำนักงาน ได้ดำเนินการปรับปรุงการบริหารและจัดการสำนักงาน ปรับปรุงอาคารสถานที่ ซึ่งมีข้าราชการประจำสำนักงานออกเป็น 5 กลุ่ม 1 ส่วนคือ กลุ่มอำนาจการ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและหน่วยตรวจสอบภายใน

2. วิสัยทัศน์/พันธกิจ (แผนยุทธศาสตร์. 2558 : 12-30)

2.1 วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และมาตรฐาน มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

2.2 พันธกิจ

จัด ส่งเสริมสนับสนุนประสานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

3. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

2.3 ค่านิยมขององค์กร

4 คัด 4 ทำ “เราจะมุ่งมั่น ร่วมใจพัฒนา มุ่งหน้าสู่ความเป็นเลิศ เชิดชูบริการ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมาย เราจะ”

คิดถึงผู้รับบริการ ทำเพื่อผู้รับบริการเป็นอันดับแรก (CUSTOMER COME FIRST)

คิดสิ่งที่ดี	ทำสิ่งที่ดี (INTEGRITY)
คิดสิ่งใหม่	ทำสิ่งใหม่ (INNOVATION)
คิดร่วมกัน	ทำร่วมกัน (TEAM WORK)

2.4 เป้าประสงค์

2.4.1 นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและได้สมดุล และนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ

2.4.2 ประชากรในวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและเสมอภาค

2.4.3 นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณลักษณะอันถึงประสงค์ตามหลักสูตร

2.4.4 ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์

2.4.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

2.4.6 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาบูรณาการการทำงาน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา

ผลผลิตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผลผลิตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลผลิตที่ 1 ผู้จบการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา

ผลผลิตที่ 2 ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ

ผลผลิตที่ 4 เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสมรรถภาพ

ผลผลิตที่ 5 เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลผลิตที่ 6 เด็กผู้มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพภายใต้

แผนงาน 5 แผนงาน

1. แผนงานป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ
2. แผนงานการดำเนินการตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียน
4. แผนงานขยายโอกาสและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. แผนงานสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จึงกำหนดกลยุทธ์ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 4 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงครอบคลุม ผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

2.6 จุดเน้น

จุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้กำหนดจุดเน้น ประจำปี 2558 ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี 3 จุดเน้นและในแต่ละจุดเน้นได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานและ ตัวชี้วัดความสำเร็จดังนี้

จุดเน้นที่ 1 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จุดเน้นที่ 2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ

จุดเน้นที่ 1 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.1 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล มีแนวทางดังต่อไปนี้

1.1.1 เสริมสร้างความสามารถด้านภาษา (Literacy) ด้านคำนวณ (Numeracy) และด้านการใช้เหตุผล (Reasoning Ability) สู่การยกระดับผลการประเมิน ระดับชาติ (Nation Test)

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือค่าเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านความสามารถทางภาษา ด้านคำนวณและด้านการใช้เหตุผลเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.1.2 เร่งรัดการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือค่าเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของผลการทดสอบระดับชาติ O-NET กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.1.3 เร่งรัดความสามารถและทักษะทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 1 คือผลการทดสอบระดับชาติ O-NET กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจำแนกระดับ โรงเรียนที่มีความพร้อมสูงเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 โรงเรียนที่มีความพร้อมปานกลาง เพิ่มขึ้นร้อยละ 3-5 โรงเรียนที่มีความพร้อมน้อย เพิ่มขึ้นร้อยละ 2-5

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2 คือ นักเรียนที่มีความสามารถด้านทักษะเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษตามมาตรฐานที่กำหนด โรงเรียนที่มีความพร้อมสูงร้อยละ 80 โรงเรียนที่มีความพร้อมปานกลางร้อยละ 50 โรงเรียนที่มีความพร้อมน้อยร้อยละ 3

1.1.4 เร่งรัดสถานศึกษาให้มีความทัดเทียมสู่ประชาคมอาเซียนและมาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ นักเรียนทุกคนที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้คุณลักษณะผู้นำนักเรียนอาเซียน ร้อยละ 100 ของจำนวนโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานสากล จำนวนศูนย์อาเซียนและโรงเรียนศูนย์เครือข่ายเพิ่มขึ้นทุกเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.5 ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือมีแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีข้อสรุปและแนวปฏิบัติในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางวิธีวัดและประเมินผลการเรียนให้เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับห้องเรียน ระดับชาติและระดับนานาชาติ

1.2 นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม รักสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะทางสังคมที่เหมาะสม

1.2.1 เร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุนการนำค่านิยมหลักคนไทย 12 ประการสู่การพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ระดับความสำเร็จการดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนมีค่านิยมหลักคนไทย 12 ประการครบทุกตัว สอดคล้องตามช่วงวัย

1.3 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล

1.3.1 พัฒนาและส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสให้สามารถได้พัฒนาตามศักยภาพ ร้อยละ 80 ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษผ่านการพัฒนาตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

จุดเน้นที่ 2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 ครูได้รับการพัฒนาความรู้และสมรรถนะผ่านการปฏิบัติจริงและความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

2.1.1 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มียังค์ความรู้และสมรรถนะสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 1 คือ ครูกลุ่มเป้าหมายมียังค์ความรู้ตามเนื้อหาที่กำหนดในระดับดีขึ้นไป

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2 คือศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถนิเทศและช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

2.1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาตนเองตามแผนพัฒนาตนเอง ID Plan ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มี ID Plan ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตนเองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.2 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

2.2.1 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้รับการพัฒนา

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 10 % ล่าง ได้รับการพัฒนา

2.2.2 พัฒนาการบริหารวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรง มีความรู้ความสามารถในการบริหารวิชาการในศตวรรษที่ 21 ในระดับดีขึ้นไป

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นมืออาชีพมีผลงานเชิงประจักษ์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

2.3.1 พัฒนาระบบแรงจูงใจให้ได้มาตรฐานและมีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน

2.3.2 พัฒนาให้เกิดความศรัทธาในวิชาชีพและความภูมิใจในการมุ่งมั่นและสร้างสรรค์ผลงานแบบมืออาชีพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

2.4 องค์กรและคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมและการจัดสรรครู ทรัพยากรและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ครูผู้บริหารสถานศึกษาบรรจุใหม่ ย้ายไปบรรจุมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชนและสังคม มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.4.1 องค์กรและคณะบุคคลได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึกความรับผิดชอบและผลประโยชน์ของส่วนรวม

2.4.2 ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยมีระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการบริหารงานบุคคลเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ

3.1 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบต่อการทำงาน (Participation and accountability) โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

3.1.1 ส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมขององค์กรบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งและเป็นกัลยาณมิตร

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา เบิกจ่ายงบประมาณในภาพรวมได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 96 และงบลงทุนไม่น้อยกว่า 87

3.2 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจากภายนอกและที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศได้รับการแก้ไขแทรกแซงช่วยเหลือ นิเทศติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนเป็นผู้ประสานงานหลักให้โรงเรียนทำแผนพัฒนาเป็นรายโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครองชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและการมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน

3.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน มีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลสถานศึกษาและครูที่เข้มแข็ง

3.2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตชุกชุมเกียรติโรงเรียนที่มีนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น/อัตราการออกกลางคันลดลงมีพฤติกรรมที่เสี่ยงลดลง

3.2.4 องค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเร่งรัดและติดตามการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งอย่างเป็นกัลยาณมิตร

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ สถานศึกษาในโครงการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลมีความสามารถพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

3.3.1 กำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินมาตรฐานเขตระดับดีมากขึ้นไป ร้อยละ 80

3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

3.4.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553

3.5 สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในได้ระดับมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหรือผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

3.5.1 ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้สถานศึกษาผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก จาก สมศ. ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ ร้อยละ 80 ของสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 ผ่านการรับรองภายนอกจาก สมศ.

3.5.2 ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตศูนย์การศึกษาให้โรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลงมีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ทุกแห่งมีผลงานที่เป็นเลิศ

2.7 ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายด้านการพัฒนาผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท

1. โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 1-6-17 MK1 Achievement Improvement Model เพื่อยกระดับคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET)

2. โครงการปรับกระบวนการทัศน์หลักสูตรโรงเรียน สร้างเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21”

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพและมีคุณภาพ

1. โครงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและคงอยู่ในระบบ การศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรกำหนด เตรียมรับการเข้าสู่ประชาคมสังคม และวัฒนธรรม อาเซียน (ASCC)

2. โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547 : 99-100) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาจิต สาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนา จิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศกับนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ ในนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 68 คน ใช้แบบ แผนการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi-Experimental Research) วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม แบบ 2 องค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way anlysis of covariance) โดยใช้คะแนนก่อนการทดสอบเป็นตัวแปรร่วม (covariate variable) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับ ตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับ

ตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ กับเพศที่มีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มุทิตา หวังคิด (2547 : 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหา โดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์มีคะแนนจิตสาธารณะหลังทดลองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อนุรักษ์ บุรณธนิต (2550 : 113-114) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบความคิดเห็น มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมทุกด้าน และรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกคู่ ยกเว้นด้านผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษา และประธานกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ในปี พ.ศ. 2552 กฤษณ์ พวงพันธ์ ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาอุด อำเภอบุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ จากการดำเนินงานทั้ง 2 วงจรรอบ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินการ ดังนี้ 1. นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำ การรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนนักเรียนช่วยกันทำเขตรับผิดชอบ บริเวณโรงเรียนสะอาด 2. นักเรียนเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของโรงเรียน จอบ เสียม กรรไกรตัดหญ้า โต๊ะเก้าอี้ ที่ตักขยะ ถังขยะ ไม้กวาด เป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นแล้ว การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนยังพบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนด้วยความเต็มใจ และตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะของนักเรียนซึ่งจะส่งผลถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนรวมถึงการปลูกฝังให้นักเรียนได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยสามารถช่วยเหลือตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วยความมีจิตสาธารณะ กระบวนการพัฒนาเป็นไปด้วยความสะดวก เรียบร้อย ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จิตสาธารณะของนักเรียนมีการพัฒนาอยู่ในระดับที่พึงพอใจ ส่งผลให้บริเวณโรงเรียนสะอาด ทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนถูกใช้และเก็บรักษาอย่างเป็นระเบียบ เป็นวิถีทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนให้ยั่งยืนต่อไป

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553 : 181-183) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พบว่า แนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่ มหาวิทยาลัย ควรปรับปรุงหลักสูตรโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ควรมีกิจกรรมรณรงค์ เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ควรจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีกิจกรรม ร่วมกัน ความเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้น จัดให้มีการเรียนการสอน แบบร่วมมือ เป็นต้น

ชนิดา นันทะวัน (2554 : 119) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยเรศวรศึกษา 1.ลักษณะมุ่งอนาคต เหตุผลเชิง จริยธรรม อุดมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัวกับจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญา ตรี คณะครุศาสตร์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ เท่ากับ 0.543, 0.394, 0.334 และ 0.593 ตามลำดับ 2.ผลการค้นหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ โดยใช้สถิติการ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.646 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 41.7 ($R^2 = .417$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .17893 ค่าสัมประสิทธิ์การ ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ตัว คือค่านิยมบุคคลทางครอบครัว , ลักษณะมุ่งอนาคต,ค่านิยมความเป็นไทย, อุดมโนทัศน์

อุรสา พรหมทา (2555 : 85) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา : ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมพัฒนาคุณธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้ 2) การสร้างความตระหนัก 3) การลงมือปฏิบัติจริง และ 4) การสะท้อนผลการพัฒนา โปรแกรมการพัฒนาคุณธรรมจิตสาธารณะประกอบด้วย 10 หน้อยการเรียน คือ 1) ความรู้จิตสาธารณะ 2) การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม 3) การยึด หลักธรรม 4) การสร้างความคิดเชิงบวก 5) การยอมรับนับถือตนเอง 6) กิจกรรมไหว้พระสวด มนต์พัฒนาสติ 7) กิจกรรมโครงการพัฒนาตน 8) กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสาธารณะสถาน 9) กิจกรรมหนึ่งหมู่เรียนหนึ่งหมู่โครงการเพื่อผู้อื่น 10) สะท้อนผลการพัฒนาผลการประเมิน โปรแกรมการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมาก ผลการประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาพบว่า พฤติกรรมจิตสาธารณะด้านความ รับผิดชอบต่อตนเองโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายข้อพบว่า การตั้งใจศึกษาหา ความรู้ การประพฤติตนให้เหมาะสมเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาความรู้ด้านจิตสาธารณะ พัฒนาพฤติกรรมของตนเองต่อส่วนรวม พัฒนาเจตคติด้านจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการสัมภาษณ์นักศึกษาพบว่า นักศึกษามีการพัฒนาตนเองในด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อส่วนรวม

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Akkar (2003 : 2141) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะช่วง 10 ปี ตั้งแต่ ค.ศ.1990 – 2000 จากการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง เศรษฐกิจของคอนิวคาสเทิล พบว่า มีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะหรือเวทีสำหรับคนในชุมชนมีส่วนร่วม ทุกขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนและการออกแบบกิจกรรม 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การจัดการและดูแลรักษา 4) การใช้ส่วนต่าง ๆ ด้วยความเคารพ ปฏิบัติตามกฎหมาย และยังพบว่าภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์มีผลให้พื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง

Pradun-Jonansen (2004 : 11843-A) ได้วิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้บทละครเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมุ่งประเด็นการศึกษาว่า รูปแบบต่าง ๆ ของละครจะช่วยพัฒนาความคิด ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 30 คน จากอาสาสมัคร 47 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 12 คน โดยใช้การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การศึกษาพบว่า การใช้ละครรูปแบบต่าง ๆ สามารถพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนในลักษณะของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมได้จริง

Shinichi (2007 : 3217 - A) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและการนำความรู้เข้าไปใช้ในชุมชน กรณีศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในชนบทไทยพบว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือ และปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ที่นำไปใช้ในชุมชนมีเหตุผลสอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณี และความต้องการปัจจุบันของเขา

Champagne (2007) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจรูปแบบต่าง ๆ ของจิตสำนึกทางสังคมเกี่ยวกับความสามารถของครูพลศึกษาที่มีผลต่อเยาวชนพื้นเมือง ในการศึกษาได้พัฒนารอบทฤษฎีให้เป็นวิชาการ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครูพลศึกษาจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า จิตสำนึกทางสังคมของ

ครูพลศึกษามีความสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูและส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาต่อเยาวชนพื้นเมืองอย่างเห็นได้ชัดเจน

สรุปได้ว่างานวิจัยที่สัมพันธ์คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 เกี่ยวข้องกับความรู้สึกผิดชอบต่อส่วนรวม มีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม มีความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม โดยการวัดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จากการใช้แบบสอบถามมาตรวัดประเมินค่า สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดมากำหนดเป็นตัวแปรการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 1 สรุปดังนี้

1. ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ประกอบด้วย 1) ความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น 2) มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ 3) การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น และยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 5) มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี 6) มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

2. จิตสาธารณะต่อสังคม ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความ สามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม 4) มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ 5) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 6) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง 7) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 8) มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก 9) การช่วย เหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ 10) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม

3. จิตสาธารณะต่อครอบครัว ประกอบด้วย 1) มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว 2) การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง 3) การแสดงความช่วยเหลืองานของ

ครอบครัว 4) การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 5) มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. คำถามการวิจัย

องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. เป้าหมาย

องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคุณลักษณะด้านจิต
 สาธารณะของนักเรียน

2. สังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนจากแหล่ง
 ข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 แล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนเบื้องต้น

3. นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยในเบื้องต้น เสนอต่อ
 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินและยืนยันองค์ประกอบ ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

3.1 ดร.ไชยา วิญญาสุข ผู้อำนวยการบ้านโคกล่าม สพป.มหาสารคาม เขต 1

3.2 ดร.พิชัย บุญมาหนองคู ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนตาลหนองหญ้าม้า
 สพป.มหาสารคาม เขต 1

3.3 นางเพ็ญศรี นาถ้ำพลอย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป.
 มหาสารคาม เขต 1

3.4 นายสุรชัย กันทรพิทักษ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย
 สพป.มหาสารคาม เขต 1

3.5 นายวิรัช รัตน์เมือง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบรบือ สพป.
 มหาสารคาม เขต 1

4. นำองค์ประกอบ และตัวชี้วัดมาร่างเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณา
 ตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำแบบสอบไป
 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ต่อไป

6. ผลที่ได้รับ

จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ทำให้ได้องค์ประกอบคุณลักษณะด้าน
 จิตสาธารณะของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. คำถามการวิจัย

การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครองนักเรียน อยู่ในระดับใด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. เป้าหมาย

ทราบระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนว่าอยู่ในระดับใดและมีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 ประชากร ได้แก่

4.1.1 ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 1,894 คน

4.1.2 ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 24,231 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

4.2.1 ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 100 คน

4.2.2 ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 100 คน

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973) โดยกำหนดช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) เท่ากับ 10%

ทั้งนี้ในการพิจารณาการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวผู้วิจัยผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สุ่มเลือกศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 กลุ่ม จากอำเภอในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอแกดำ และอำเภอบรบือ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบใส่คืน (Sampling With Replacement) ได้ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เป็นตัวแทนประชากรในแต่ละอำเภอ จำนวน 4 ศูนย์

2. การสุ่มโดยการกำหนดสัดส่วน (Proportional Sampling) โดยการพิจารณาอัตราส่วนจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สุ่มเลือกตามข้อ 1 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดีในอัตราส่วนเท่า ๆ กันและเพื่อให้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนเท่า ๆ กันอยู่ในทุกพื้นที่

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนสัดส่วนที่กำหนดในข้อ 2 โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบใส่คืน (Sampling With Replacement) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 200 คน ประกอบด้วย ครู จำนวน 100 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 จำนวน 100 คน รายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ศูนย์พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		รวม
		ครู	ผู้ปกครอง	
1. เมือง	ศูนย์ฯ เจริญราชเดช ครูจำนวน 212 คน	45	45	90
2. กันทรวิชัย	ศูนย์ฯ เขวาใหญ่ขามเรียง ครูจำนวน 79 คน	13	13	26
3. แกดดำ	ศูนย์ฯ แกดดำวังแสง ครูจำนวน 77 คน	12	12	24
4. บรป่า	ศูนย์ฯ ราษีระป่า ครูจำนวน 115 คน	30	30	60
	รวม	100	100	200

4.3 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) ของข้อคำถาม จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน และ 2) ครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 1 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการวิจัยเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1

สำหรับแบบสอบถามในตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และตอนท้ายใน
แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended question)

กำหนดระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนไว้ 5 ระดับดังนี้
ระดับ 5 หมายถึง มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะในระดับน้อยที่สุด

5.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้การวิจัย

5.2.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้าน
จิตสาธารณะ เพื่อนำไปสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของแต่ละ
องค์ประกอบ และนำตัวชี้วัดดังกล่าวไปสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ จากนั้น
ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและพิจารณาให้
ข้อเสนอ ปรับปรุง แก้ไข

5.2.2 เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)
และความเหมาะสมของภาษา (Wording) ของข้อคำถาม จำนวน 3 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนด
คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 1) อาจารย์ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 2) ผศ.ดร.พูนศักดิ์ สิริโสม อาจารย์ภาควิชาสถิติประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม
- 3) นางอัญชญา ผลาผล ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอก
วิทยาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง โดยการหาค่า
ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence = IOC) ตามความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.60 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถาม

นั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ (รัตนพร ไกรถาวร. 2545 : 68) โดยผู้วิจัย กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามทุกข้อคำถาม มีความสอดคล้องกับ นิยามเชิงปฏิบัติการและวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้

5.2.3 นำผลการหาคุณภาพของแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5.2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดทดลองใช้กับครูและผู้ปกครอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ของโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ ไป วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient ; α) (Cronbach 1970 : 161) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่า ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (สุวิมล ติรกานันท์. 2555 : 65) ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบสอบถามโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .9440 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ไว้

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือประสานงานจากบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม แล้วจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความ อนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่มีกลุ่ม ตัวอย่างทั้ง 200 คน เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2558 และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับ ภายใน 1 เดือน หลังจากได้รับแบบสอบถาม ตามที่อยู่ที่แนบซองติดแสตมป์ไปพร้อมกับ แบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93. 50 จากจำนวน แบบสอบถามทั้งหมดเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2559 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 187

ฉบับ มาตรฐานสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ พร้อมลงรหัสกำกับ (Coding) แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำกับข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมบรรยายสรุปผลการวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 ขึ้นไป หมายถึง มีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะปาน

กลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.49 ลงมา หมายถึง มีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้ การทดสอบที ($t - test$) ชนิด 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบตามตอนที่ 3 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่เป็นผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$) จากตอนที่ 2 มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

8. ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

9. วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) ของข้อคำถาม
3. สร้างแบบสอบถามและหาค่าคุณภาพแบบสอบถาม
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

10. ผลที่ได้รับ

ได้ทราบผลศึกษาระดับและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทางพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

1. คำถามการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3. เป้าหมาย

ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน 2) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และ 3) ครู จำนวน 3 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามผลการศึกษาคำวิจัยขั้นตอนที่ 2 โดยนำผลการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ด้าน มาเป็นข้อมูล/รายละเอียดการสัมภาษณ์

2. นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข และการดำเนินการสัมภาษณ์

3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1 นายสุริยันต์ สายเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.2 ดร.วิฒนชัย ธิรติลาเวทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอกวิทยาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.3 นางจิราวัตร สุขเกษม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขวา (“รัฐประชาวิทยากร”) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.4 นางสาววย บุตราช ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอกวิทยาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.5 พ.อ.อ.เสมอ มะปัญญา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.6 นายเลอสรร บรรเทา ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.7 นางสาวธนวัน จันทศักดิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.8 นายรัฐกร ลงคำ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.9 นายกันตธีร์ เนื่องศรี ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอบหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน พร้อมแนบเอกสารการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาก่อนล่วงหน้า จากนั้นผู้วิจัยได้ประสานขอสัมภาษณ์ โดยดำเนินการช่วงระหว่างวันที่ 5-27 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการสรุปผลการศึกษาเป็นความเรียง

8. ดำเนินการ

ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2559

9. วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview)
2. สร้างแบบสัมภาษณ์

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง

4. ประสานขอหนังสือเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5. ดำเนินการสัมภาษณ์

6. วิเคราะห์ข้อมูล

7. สรุปผลการวิจัยระยะที่ 3

10. ผลที่ได้รับ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครองนักเรียน
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายในส่วนที่เป็นค่าสถิติในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- \bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
- S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
- t แทน ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
- * แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ในการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งจากการสังเคราะห์ ในเบื้องต้น พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 21 ตัวชี้วัด จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง มี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1.1 มีความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น
- 1.2 มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้
- 1.3 การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่

ที่รับผิดชอบต่อตนเอง

- 1.4 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น
- 1.5 มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี
- 1.6 มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

2. องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อสังคม มี 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 2.1 มีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2.2 มีการเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
- 2.3 การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม
- 2.4 มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์
- 2.5 มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง
- 2.7 เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
- 2.8 มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก
- 2.9 การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ

2.10 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม

3. องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 3.1 มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน
- 3.2 เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง
- 3.3 ช่วยเหลืองานของครอบครัว
- 3.4 มีการทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- 3.5 มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา

2. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน

ในการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 100 คนและผู้ปกครองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 100 คน รวม 200 คน แต่ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามคืน รวมจำนวน 187 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.50 ของแบบสอบถามทั้งหมด แยกเป็นได้รับแบบสอบถามคืนจากครู จำนวน 97 ชุด และได้รับคืนจากผู้ปกครอง จำนวน 90 ชุด ซึ่งก็เพียงพอต่อการนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน จำนวน 187 ชุด จากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 200 ชุด วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		ความถี่		รวม	ร้อยละ
		ครู	ผู้ปกครอง		
เพศ	1) ชาย	28	34	62	33.16
	2) หญิง	69	56	125	66.84
รวม		97	90	187	100.00
อายุ	1) ต่ำกว่า 30 ปี	7	17	24	12.83
	2) ตั้งแต่ 30 - 45 ปี	48	74	122	65.24
	3) สูงกว่า 45 ปี	35	6	41	21.93
รวม		97	90	187	100.00
ระดับการศึกษา	1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	63	63	33.69
	2) ปริญญาตรี	69	24	93	49.73
	3) ปริญญาโท	28	3	31	16.58
	4) ปริญญาเอก	-	-	-	-
รวม		97	90	187	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 66.84 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 30 - 45 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 65.24 รองลงมาเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุสูงกว่า 45 ปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 49.73 รองลงมาเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 63 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 33.69 และระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 16.58 ตามลำดับ

2.2 ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ในการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน จำนวน 187 ชุด จากแบบ สอบถามทั้งหมด จำนวน 200 ชุด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 6 - 9 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์รวมระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง	4.56	.22	มากที่สุด
2. ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม	4.36	.19	มาก
3. ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว	4.76	.15	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.56	.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลรวมระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวม 3 ด้าน คือ ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม และด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$; S.D. = .15) โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดถึงสูงสุด คือ 4.36 ถึง 4.76

ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนสูงสุด คือ ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว ($\bar{X} = 4.76$; S.D. = .28) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.56$; S.D. = .24) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ($\bar{X} = 4.36$; S.D. = .15) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์แต่ละด้านดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง	\bar{X}	S.D	ระดับ ความ คิดเห็น
1. มีความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น	4.50	.55	มากที่สุด
2. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	4.49	.66	มาก
3. การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อตนเอง	4.60	.61	มากที่สุด
4. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น	4.60	.55	มากที่สุด
5. มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี	4.95	.21	มากที่สุด
6. มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น	4.24	.70	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.56	.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$; S.D. = .22) โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดถึงสูงสุด คือ 4.21 ถึง 4.95 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี ($\bar{X} = 4.95$; S.D. = .21) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น ($\bar{X} = 4.60$; S.D. = .55) และ การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.60$; S.D. = .61) ตามลำดับ ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.24$; S.D. = .70) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อสังคม	\bar{X}	S.D	ระดับ ความ คิดเห็น
1. มีความรับผิดชอบต่อสังคม	3.71	.76	มาก
2. มีการเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.60	.49	มากที่สุด
3. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและ การมีส่วนร่วม	4.17	.58	มาก
4. มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์	4.93	.26	มากที่สุด
5. มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่าง ต่อเนื่อง	4.73	.50	มากที่สุด
6. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง	4.85	.41	มากที่สุด
7. เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ของกลุ่ม	4.31	.74	มาก
8. มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชน คนหมู่มาก	3.97	.60	มาก
9. การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของ สาธารณะสมบัติ	3.67	.63	มาก
10. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อ ส่วนรวม	4.62	.52	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.36	.19	มาก

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$; S.D. = .19) โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดถึงสูงสุด คือ 3.67 ถึง 4.93 และ

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.93$; S.D. = .26) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มีการติดต่อสื่อสารกันอย่าง ต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.85$; S.D. = .41) และ มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่าง ต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.73$; S.D. = .50) ตามลำดับ ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ ($\bar{X} = 3.67$; S.D. = .63) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ศึกษาศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัว	\bar{X}	S.D	ระดับ ความ คิดเห็น
1. มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน	4.96	.19	มากที่สุด
2. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง	4.82	.41	มากที่สุด
3. ช่วยเหลืองานของครอบครัว	4.58	.63	มากที่สุด
4. มีการทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.65	.49	มากที่สุด
5. มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา	4.78	.41	มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย	4.76	.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$; S.D. = .26) โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดถึงสูงสุด คือ 4.58 ถึง 4.96 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน ($\bar{X} = 4.96$; S.D. = .19) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง ($\bar{X} = 4.78$; S.D. = .41) และมีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.73$; S.D. = .50) ตามลำดับ ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียว กัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วยเหลืองานของครอบครัว ($\bar{X} = 4.58$; S.D. = .63) แต่ก็ถือได้ว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน

ในวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสำนึก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบ โดยใช้ใช้การทดสอบค่าที่แบบ Independent t-test โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวม

คุณลักษณะด้านจิตสำนึก ของนักเรียน	ตัวแปร	<i>n</i>	\bar{X}	<i>S.D</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านจิตสำนึกต่อตนเอง	ครู	97	4.60	.21	2.733*	.007
	ผู้บริหาร	90	4.52	.22		
ด้านจิตสำนึกต่อสังคม	ครู	97	4.42	.17	4.757*	.000
	ผู้บริหาร	90	4.29	.18		
ด้านจิตสำนึกต่อครอบครัว	ครู	97	4.94	.10	14.5645*	.000
	ผู้บริหาร	90	4.56	.23		
รวม	ครู	97	4.65	.10	11.685*	.000
	ผู้บริหาร	90	4.46	.13		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 แสดงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิต
 สาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 ภาพรวม ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ครูและ
 ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3.1 การกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้าน
 จิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1

ในการกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิต
 สาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ในระยะเวลาที่ 2 ขั้นตอนการศึกษาระดับ
 คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ที่เป็นข้อค้นพบที่ได้จากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำมากำหนดเป็น
 ประเด็นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิต
 สาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ประเด็นที่พบ คือ ตัวชีวิตที่มีค่าเฉลี่ยระดับ
 คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความ
 รับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น ผู้วิจัยจึงนำไปกำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนว
 ทางการพัฒนาด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ดังการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ควรมีการกำหนดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมการ
 แสดงออกของผู้เรียนในแบบประชาธิปไตย โดยพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนให้รู้จักยอมรับความ
 คิดเห็นของคนอื่น...การแสดงความคิดเห็น...การให้เกียรติผู้อื่น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1. 8 มีนาคม 2559)

“มีการสอดแทรกคุณลักษณะด้านสังคม...ความรับผิดชอบทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง หรือต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่นเช่น การรู้จักแบ่งปัน มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น...ช่วยเหลือผู้อื่นทุกครั้งที่มีโอกาสโดยไม่หวังผลตอบแทน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2. 17 มีนาคม 2559)

“หากมี คุณลักษณะด้านนี้น้อย..สิ่งที่ช่วยด้วยประการอื่น ๆ เช่น สภานักเรียนกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษากิจกรรมเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมสังคม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3. 21 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนควรมีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการรู้จักการทำงาน เป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4. 20 พฤษภาคม 2559)

“โรงเรียนควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนได้ปฏิบัติจริงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ออกมาใช้แก้ไขปัญหา หรือแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5. 22 พฤษภาคม 2559)

“...หากโรงเรียนมีกิจกรรมเสริมก็จะทำให้นักเรียนกล้าที่จะเข้าสังคม หรือเรียนรู้การอยู่ร่วมกันทางสังคมได้ เช่น กิจกรรมเชิดชวยก้องคนดี กิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระนั่งสมาธิ กิจกรรมรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประชาธิปไตย เช่น การรณรงค์การเลือกตั้ง การเลือกประธาน สภานักเรียน เป็นต้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6. 27 พฤษภาคม 2559)

“...สอดแทรกในวิชาเรียน หรือในกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน รู้จักแบ่งปัน เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งดีงามของส่วนรวม ... ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 7. 3 มิถุนายน 2559)

“...ควรมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยอาจทำในทุกวันศุกร์ หรือวันสุดสัปดาห์...เพราะการที่นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้นักเรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 8. 12 มิถุนายน 2559)

“ครูควรมีการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม..โดยอาจจัดทำเป็นโครงการ หรือกิจกรรมเข้าวัด นั่งสมาธิทุกวันพระ..คุณธรรมจะเป็นส่วนช่วยในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ดีมากกว่า”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 9. 15 มิถุนายน 2559)

2) ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ประเด็นที่พบ คือ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ ผู้วิจัยจึงนำไปกำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ดังการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ควรมีการกำหนดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมที่สร้างความตระหนักให้นักเรียนรู้จักการเคารพสิทธิการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1. 8 มีนาคม 2559)

“ควรกำหนดเป็นโครงการพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม...หรือบูรณาการในวิชาอื่น ๆ ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2. 17 มีนาคม 2559)

“ควรมีการฝึกให้นักเรียนรู้จักมีความรับผิดชอบในสมบัติของส่วนรวม โดยเริ่มจากภายในโรงเรียนให้เป็นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย เช่น ตอนกลางวันที่ไม่อยู่ในห้องเรียน อยู่ตอนเลิกเรียนให้ช่วยกันสอดส่องดูแล ปิดไฟ ปิดพัดลมห้องต่าง ๆ ที่เปิดทิ้งไว้ รวมถึงปิดก๊อกน้ำ และตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเก็บเข้าที่และเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3. 21 มีนาคม 2559)

“ควรมีกิจกรรมสำหรับนักเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันในการดูแลทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ตลอดจนการรักษาความสะอาดของโรงเรียนซึ่งก็คือเป็นสมบัติของส่วนรวมด้วยเช่นกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4. 20 พฤษภาคม 2559)

“ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านนี้ด้วย เช่น รู้จักใช้ของร่วมกัน ดูแลทรัพย์สินสมบัติของบ้านช่วยกัน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5. 22 พฤษภาคม 2559)

“...ฝึกให้นักเรียนรู้จักบำเบ็ญประโยชน์และช่วยเหลือ ดูแล รักษาสิ่งที่เป็นของส่วนรวม...โดยให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6. 27 พฤษภาคม 2559)

“...มีกิจกรรมฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยบริจาคทรัพย์สินเพื่อสร้างหรือบำรุงรักษาสาธารณสมบัติต่าง ๆ ... ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 7. 3 มิถุนายน 2559)

“...สร้างความตระหนัก หรือให้ความรู้ในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ ใช้วัสดุอื่นทดแทนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 8. 12 มิถุนายน 2559)

“ครูควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งของที่เป็นของสาธารณะ...ให้ความรู้..หมั่นสังเกต..คอยชื่นชมและยกย่องเมื่อเขาทำดีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 9. 15 มิถุนายน 2559)

3) ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว

ประเด็นที่พบ คือ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ การช่วยเหลืองานของครอบครัว ผู้วิจัยจึงนำไปกำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว ดังการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ในด้านนี้ผู้ที่สังเกตได้ดีคือ ผู้ปกครองว่านักเรียนแสดงออกในการช่วยเหลืออย่างไรบ้าง...จึงอยากเสนอให้ครูและผู้ปกครองร่วมด้วยช่วยกันในการให้ข้อมูล..เพื่อส่งเสริมให้และหาทางพัฒนาให้มีคุณลักษณะในด้านนี้ให้มาก ๆ ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1. 8 มีนาคม 2559)

“...ใช้สมุดบันทึกความดีช่วยพัฒนา..โดยมีผู้ปกครองช่วยในการเก็บและให้ข้อมูล”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2. 17 มีนาคม 2559)

“มันเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก..หากให้ทางสถานศึกษาดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้เพียงส่วนเดียว..ควรมีการประชุมหาแนวทางพัฒนาร่วมกับผู้ปกครอง...พิจารณาเป็นรายกรณีไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3. 21 มีนาคม 2559)

“ควรมีโครงการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองและทางโรงเรียน...เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน..โดยการสอดแทรกเรื่องนี้เข้าด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4. 20 พฤษภาคม 2559)

“ใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้านเป็นส่วนส่งเสริมและพัฒนาด้านนี้จะดีมาก.”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5. 22 พฤษภาคม 2559)

“...เรื่องนี้หากไม่มีข้อมูลจากผู้ปกครองเป็นส่วนในการพัฒนา..ก็จะทำให้พัฒนาได้ไม่ถูกจุด...ดังนั้นการพัฒนาด้านนี้ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากที่สุด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6. 27 พฤษภาคม 2559)

“...มีกิจกรรมฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยงานบ้าน...ซึ่งให้เห็นผลดี..เห็นวิธีการดำเนินการ ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 7. 3 มิถุนายน 2559)

“...สร้างความตระหนัก หรือให้ความรู้...การช่วยเหลืองานบ้านจะเกิดประโยชน์อย่างไร...ถ้าไม่ช่วยมีผลเสียอย่างไร...เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว..ส่งผลอย่างไรต่ออนาคต”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 8. 12 มิถุนายน 2559)

“จัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม..โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและหาแนวทางพัฒนา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 9. 15 มิถุนายน 2559)

ในส่วนของผลการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

มีประเด็นที่พบ คือ คุณลักษณะจิตสาธารณะต่อสังคม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด ผู้วิจัยจึงนำไปกำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“จิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคมถือเป็นเรื่องสำคัญมาก ๆ ในปัจจุบัน...เด็กปัจจุบันรวมถึงผู้ใหญ่ด้วยจะขาดเรื่องนี้มาก...จึงเห็นว่าโรงเรียนควรส่งเสริมในด้านนี้ โดยการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ครู...โดยการช่วยสอดส่องดูแล สังเกตไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมเสริมด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1. 8 มีนาคม 2559)

“...นำเหตุการณ์จริง..มาแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไม่มีจิตสาธารณะด้านสังคม พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น..คิดวิเคราะห์หาทางแก้ไขปัญหา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2. 17 มีนาคม 2559)

“ควรมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน...เพราะนี่คือสิ่งที่จะช่วยให้สังคมมีความสุข

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3. 21 มีนาคม 2559)

“ควรมีโครงการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน..เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีพื้นฐานด้านการมีจิตสาธารณะทางสังคม...และในการจัดการเรียนการสอนก็ควรสอดแทรกเรื่องนี้เข้าด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4. 20 พฤษภาคม 2559)

“ควรมีหลักสูตรด้านนี้โดยเฉพาะ...แต่ก็คงต้องใช้เวลาในการวัดและประเมินผล...ดังนั้นควรจัดทำเป็นโครงการการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตสาธารณะด้านสังคม..โดยมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5. 22 พฤษภาคม 2559)

“...ยังยืนยันว่าการพัฒนาเรื่องจิตสาธารณะในทุกด้านรวมถึงด้านสังคมด้วยเช่นกัน...จะต้องให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น อบรมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาผู้เรียนในด้านสังคม เป็นต้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6. 27 พฤษภาคม 2559)

“...มีกิจกรรมฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยงานบ้าน...ซึ่งให้เห็นผลดี..เห็นวิธีการดำเนินการ ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 7. 3 มิถุนายน 2559)

“...ผู้บริหาร ครู นอกจากจะสร้างจิตสำนึกในด้านจิตสาธารณะทางสังคมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน..การเป็นตัวแบบหรือการเป็นตัวอย่างที่ดีจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 8. 12 มิถุนายน 2559)

“จัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสังคมให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งสร้างแบบวัด ประเมิน..โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 9. 15 มิถุนายน 2559)

3.2 สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามประเด็นที่ได้จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรมีดังนี้

1. ควรดำเนินการโดยหลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนตัวนักเรียนเองก็ต้องมีส่วนร่วมด้วย
2. ควรมีการดำเนินการพัฒนาโดยการกำหนดเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการสอดแทรกจิตสาธารณะในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น
4. ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นพื้นฐานของจิตสาธารณะในทุก ๆ ด้าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครองนักเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการดำเนินการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มี 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 2 ศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

โดยมีรายละเอียด สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน และมีตัวชี้วัด 21 ตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง มี 6 ตัวชี้วัด คือ 1) มีความรู้สึกที่ดีให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น 2) มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ 3) การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 5) มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี และ 6) มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

1.2 องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อสังคม มี 10 ตัวชี้วัด คือ 1) มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) มีการเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถช่วยเหลือและการมีส่วนร่วม 4) มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ 5) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 6) มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง 7) เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 8) มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก 9) การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ และ 10) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม

1.3 องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน 2) เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และญาติพี่น้อง 3) ช่วยเหลืองานของครอบครัว 4) มีการทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และ 5) มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา

2. สรุปผลศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากการศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่
4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1ในการศึกษาผล
การศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไป
หาต่ำสุด คือ ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง และด้านจิตสาธารณะ
ต่อสังคม ตามลำดับ โดสรุปแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1.1 ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ใน
ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับ
ครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน รองลงมา คือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และ
ญาติพี่น้อง และมีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจาก
พระพุทธศาสนา ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วยเหลืองานของครอบครัว

2.1.2 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ในภาพ
รวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี
รองลงมา คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น และการแสดงความ
รู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

2.1.3 ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ในภาพ
รวมอยู่ในระดับมาก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์
รองลงมา คือ มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง และ มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำ
กิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ
ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ

ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลรวมระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม และด้านจิต

สาธารณะต่อครอบครัว พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลค่าเฉลี่ยจากการศึกษาระดับค่าเฉลี่ยคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน มาเป็นข้อมูลการวิเคราะห์โดยการหาค่าที่ (t-test Independent) สรุปได้ดังนี้

2.2.1 ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว พบว่า ในภาพรวมครูและผู้บริหารของนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง พบว่า ในภาพรวมครูและผู้บริหารของนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.3 ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม พบว่า ในภาพรวมครูและผู้บริหารของนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวมตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารของนักเรียน พบว่า ครูและผู้บริหารของนักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จำนวน 9 คน สรุปได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยแนวทาง 4 ด้าน คือ

1. ควรมีการดำเนินการโดยหลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนเอง
2. ควรมีการดำเนินการพัฒนาโดยการกำหนดเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการสอดแทรกจิตสาธารณะในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น
4. ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นพื้นฐานของจิตสาธารณะในทุก ๆ ด้าน

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผลจากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง 2) ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม และ 3) ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัวนั้น อาจเนื่องมาจาก คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร (ประเวศ วะสี. 2541 : 20) เป็นความสำนึกใส่ใจและพร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีใช้เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้าง หรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้อยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด (พระไพศาล วิสาโล. 2544 : 15) ดังที่ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543 : 22-29) ; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 3-11) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้าบุคคลในสังคมขาดจิตสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ประเทศชาติและระดับโลกได้ ดังนี้ 1) ระดับบุคคล สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น 2) ระดับครอบครัว ทำให้มีความสามัคคีในครอบครัวลดลงและเกิดการแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว 3) ระดับองค์กร เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและเบียดเบียนสมบัติขององค์กรมาเป็นสมบัติของตน ส่งผลให้

องค์กรไม่ก้าวหน้า และ 4) ระดับชุมชน ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนเสื่อมลง ไม่มีการพัฒนา ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะคนในสังคมมองปัญหาตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ กลัวเสียทรัพย์เสียเวลาหรือเป็นที่ครหาจากคนอื่น 5) ระดับชาติ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม ขาดพลังของคนในสังคม ผู้นำประเทศนำมาตราการได้ออกมาใช้ไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แกร่งแย่งแข่งขัน ทุจริตคอร์รัปชัน และ 6) ระดับโลก ถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอา รัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านการค้าและด้านอื่น ๆ ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการสะสมอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง มีการเหยียดหยามเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา และ ฮานินท์ กรัยวิเชียร (2551 : 38-40) ที่กล่าวว่า การขาดจิตสาธารณะ จึงส่งผลกระทบต่อบุคคล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ต่อครอบครัว คือ ความสามัคคีในครอบครัวน้อย ลงเกิดการแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ต่อองค์กร คือ เกิดการแบ่งพรรค แบ่งพวก ชิงดีชิงเด่น เบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว ต่อชุมชน ชุมชนอ่อนแอ สอดคล้องกับ พรทรัพย์ ชื่นในเมือง (2554 : 12) ที่กล่าวว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม เนื่องจากการที่มีคนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากัน จะเห็นว่าการอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการมีจิตสาธารณะ นอกจากจะมีผล กระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และยังมีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปลูกฝังในมนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนของผู้วิจัยดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ สมพงษ์ สิงหะพล (2542 : 15-16) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่ามีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ 1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเองเป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) จิตสำนึกเกี่ยวกับครอบครัวเป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว 3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือ จิตสำนึกสาธารณะเป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญ ในการอยู่ร่วมกัน และ เวชพล อ่อนละมัย (2551 ; อ้างถึงใน กุหลาบ พงษ์เทพิน. 2553 : 20-21) ที่กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคม เยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนัก ในสิ่งต่อไปนี้ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง และ 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหมายถึงการมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้านไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของ

โรงเรียนการมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ไม่เอาเปรียบ เคารพสิทธิซึ่งกันและกันและการมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของ สังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือต่อสังคมฐานะพลเมืองให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

2. การศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.1 ผลจากการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนสูงสุด คือ ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว รองลงมา คือ ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง และด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวที่พบว่า จิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัวมีค่าเฉลี่ยระดับสูงสุดนั้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ถือเป็นเด็กในวัยที่เริ่มจะมีพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Lawrence Kohlberg ที่ว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนา ขึ้นอีกหลายขั้น จากอายุ 11-25 ปี โดยที่ Lawrence Kohlberg ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ในส่วนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 นี้ จะมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 คือ ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-Conventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ และระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ ตนเองอยู่ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่นจะพบในวัยรุ่นอายุ 10 - 16 ปี

ในส่วนของด้านจิตสาธารณะต่อตนเองที่มีผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนรองลงมานั้น อาจเนื่องมาจากการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ จะต้องเริ่มจากการสร้างวินัยในตนเอง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย รู้ถึงขอบเขตของสิทธิเสรีภาพหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักเสมอว่าตนเอง คือ ส่วนหนึ่งของสังคม ต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนาที่นับถือสอนให้คนทำความดีทั้งสิ้น สอดคล้องกับ เวชพล อ่อนละมัย (2551) ที่กล่าวว่า จิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นพื้นฐานต่อความรับผิดชอบต่อทางสังคม กล่าวคือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ รู้จักการออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ มีความประหยัด รู้จักความพอดี ประพฤติตัว ให้เหมาะสมละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และมีความรับผิดชอบต่อเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

สำหรับด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ที่มีผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดนั้นอาจเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการปรับตัว มีการแข่งขัน เอาจัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ โดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจมากขึ้นทุกขณะ และมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ซึ่งถือเป็นสัญญาณถึงการขาดจิตสาธารณะที่สูงส่ง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2553) สอดคล้องกับ สมศรี ฐานะวุฒิกุล (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2556 : 46-47) ที่กล่าวว่าในปัจจุบันที่ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมกำลังเป็นปัญหาอย่างมากในสังคมไทย สืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ รวมทั้งการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญด้านจิตใจ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้การปรับตัวเพื่อการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอาเปรียบมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง พวกพ้องมากกว่าส่วนรวม นำไปสู่ความถดถอย ขาดคุณธรรม จริยธรรม ความสำนึกต่อส่วนรวมจึงลดน้อยถอยลงทุกวัน ซึ่งความสำนึกต่อส่วนรวมเป็นลักษณะหนึ่งของจิตสาธารณะ ซึ่งปัญหาการขาดจิตสาธารณะในสังคมไทยมีอยู่มากมายเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินจำนวนมากต่อส่วนรวมและสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสังคม (สมศรี ฐานะวุฒิกุล ; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2556 : 46-47) เช่นเดียวกับ อารีนา

เลิศแสนพร (2554) ที่กล่าวว่า ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพลวัตและกระแสการพัฒนายุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบัน เป็นเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไป มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจ บารมี มากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ สังคมในปัจจุบันจึงเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาต่าง ๆ มากมาย การปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคมจึงควรบังเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่าจิตสาธารณะมากขึ้น เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั้นหมายถึงว่าทุกคนต้องมีการให้มากกว่ารับ เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก สังคมย่อมได้รับแต่ความสุขอย่างแน่นอน คำว่าจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม การปลูกฝังความสำนึกกับบุคคลต่าง ๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมหรือจิตสาธารณะจะเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากภายในกายคน “จิตสาธารณะ” จึงมีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือกันในการทำประโยชน์ เพื่อสังคมและส่วนรวม

จากผลการศึกษาของผู้วิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนผลได้ว่าในสภาพปัจจุบันควรมีการส่งเสริม เสริมสร้าง หรือปลูกฝังให้นักเรียนได้มีความตระหนักรู้ และมีการปฏิบัติในด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคมเป็นอย่างมากจากประเด็นที่อภิปรายดังกล่าวข้างต้น

2.2 ผลจากการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามตัวแปรครูและผู้อุปการะ พบว่า ครูและผู้อุปการะนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกันไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ทั้งนี้ในการศึกษาผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ในระยะที่ 2 ขั้นตอนการศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ มากำหนดเป็นประเด็นศึกษา ดังนี้

3.1 ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง ประเด็นที่พบ คือ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น

3.2 ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ประเด็นที่พบ คือ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ

3.3 ด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัวประเด็นที่พบ คือ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่ำสุด คือ การช่วยเหลืองานของครอบครัว

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีสรุปผลแนวทางการพัฒนา 4 ประการ และสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ควรดำเนินการโดยหลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนตัวนักเรียนเองก็ต้องมีส่วนร่วมด้วย สอดคล้องกับ อรรถพิทร์ ชูชม และคณะ (2549 : 10-13) ที่ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย พบว่า องค์ประกอบการถ่ายทอดจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) การปลูกฝังของบิดามารดาให้กับลูกประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่บิดามารดาเห็นว่าเหมาะสม 2) การปลูกฝังอบรมจากทางโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูโดยตรงหรือโดยอ้อมที่ได้จากการเห็นแบบอย่างจากครูภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล และให้โอกาสผู้เรียนได้คิดริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง ให้การยอมรับผู้เรียน และรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน และ 3) การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อน โดยการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมจากเรื่องต่าง ๆ ที่สังเกตเห็นได้ และสามารถซึมซับเรียนรู้ และทำตามอย่างเพื่อนได้ และ สุพจน์ ทราญแก้ว (2546 : 54 - 56) ที่กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะว่า สถาบันสังคมทุกส่วน อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน องค์กรเอกชนและหน่วยงานของรัฐ ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม

2. ควรมีการดำเนินการพัฒนาโดยการกำหนดเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552 : 79) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงจากภายใน ซึ่งการเรียนรู้จากชีวิตจริงโดยมีพี่เลี้ยงคอยกระตุ้น คอยตั้งคำถาม ให้คิด วิเคราะห์ จากสิ่งที่ได้สัมผัส คิดลงไปให้เชื่อมโยง ให้ลึกจะเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด โดยไม่ต้องอาศัย การท่องจำ แต่ทำให้ผู้เรียนจดจำไปตลอดชีวิตการดำรงจิตสาธารณะ จึงต้องสร้างความรู้ความ เข้าใจเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และตระหนักรู้เพื่อก่อให้เกิดความคำนึงถึงส่วนรวม การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในในการ เสริมสร้างจิตสาธารณะนั้น เช่นเดียวกับ อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2540 : 42-44) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติงานร่วมกัน (Interactive Learning through Action) จิตสาธารณะนั้นเป็นนามธรรม ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรม ร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง และ ทิพรัตน์ สีเพชรเหลือง (2551 : 83) ที่กล่าวว่า การสร้างจิตสาธารณะนั้นจะต้องบูรณาการทั้งแนวคิด หลักการ และเทคนิควิธีต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ดี การจัดกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดี การจัดกิจกรรมพัฒนา เพื่อให้ปฏิบัติและเกิดความ ผูกพัน สร้างตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีที่ได้รับการยกย่องและยอมรับ การจัดการประชาสัมพันธ์ ด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดหมายข่าว ป้ายประกาศคำขวัญเสียงตามสาย นิทรรศการ ฯลฯ ให้ ได้รับความรู้และข่าวสาร และกิจกรรมที่จัดขึ้น และการกำหนดเป็นนโยบายและมาตรการพร้อม ทั้งมีการกำกับดูแลที่ชัดเจน

นเรศวรวิชาการ (2553) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างจิตสำนึกไว้ว่าการประกอบ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะเช่น การเข้าร่วมอาสาทำ กิจกรรมของส่วนรวม ที่เป็นการสร้างสรรค์ เช่น ปลูกป่าอนุรักษ์การจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด การรีไซเคิลของที่ใช้แล้ว การสร้างโลกสีเขียว การใช้จักรยานแทนยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิง การ พัฒนาจิตสาธารณะทำได้โดยการพัฒนาพฤติกรรม อาจจัดกระทำได้ที่พฤติกรรมโดยตรง หรือ จัดกระทำที่ความรู้คิด ความรู้สึกเพื่อให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ได้ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ อรุสา พรหมทา (2555 : 85) ที่ศึกษาโปรแกรมพัฒนาคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมการพัฒนาคุณธรรมจิตสาธารณะประกอบด้วย 10 หน่วยการเรียนรู้ และมีกิจกรรมที่กำหนดในการพัฒนา คือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์พัฒนาสติ กิจกรรมโครงการพัฒนานตน กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสาธารณะสถาน กิจกรรมหนึ่งหมู่เรียนหนึ่ง หมู่โครงการเพื่อผู้อื่น

3. ควรมีการสอดแทรกจิตสาธารณะในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543 : 55-59) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะไว้ว่า การใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ โดยผลักดันให้จิตสาธารณะเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการที่เป็นการศึกษาในระบบ เช่น การศึกษาในโรงเรียนวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น และไม่เป็นทางการ คือ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การเรียนรู้ภายในองค์กร ชุมชน สังคม การเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ภายในสังคม เช่นเดียวกับ ชาย โพธิ์สีตา และคณะ (2543 : 65) ที่เสนอว่าการเสริมสร้างจิตสาธารณะควรใช้วิธีหลาย ๆ วิธีพร้อม ๆ กันอย่างบูรณาการ เช่น การใช้มาตรการทางการศึกษา ไม่ควรเน้นการสร้างความรู้มากกว่าการปลูกฝังความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อสาธารณสมบัติและความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสาธารณสมบัติและความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องส่วนตัวกับส่วนรวม เป็นพื้นฐานที่ควรปลูกฝังแต่เยาว์วัยเพื่อให้รู้ว่าการปฏิบัติต่อของส่วนตัวและของส่วนรวมอย่างไร ดังที่ ทิศนา ขัมมมณี (2550 : 69-74) ที่ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะ เช่น 1) การเล่าประกอบสื่อต่าง ๆ โดยเนื้อหาที่นำมาจะต้องเหมาะสมกับระดับผู้เรียนและเกี่ยวข้องกับสาธารณะ 2) การเล่นเกม โดยเกมที่นำมาใช้นั้นจะต้องเกี่ยวกับการฝึกจิตสาธารณะ 3) การใช้กรณีตัวอย่าง เช่น ข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะโดยตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปราย และแก้ปัญหา เป็นต้น 4) การใช้บทบาทสมมติ 5) การใช้สถานการณ์จำลอง และ 6) การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และ กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2552 : 24-25) ที่กล่าวถึงการสร้างจิตสาธารณะ โดยโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา โดยอาจารย์ผู้สอนเล่าเรื่องสอดแทรกพฤติกรรมเชิงบวกต่อการแสดงออกในการจอตรถในที่สาธารณะ นักเรียนถึงจะรู้สึกถึงผู้อื่นในขณะที่จอตรถทุกครั้งไป นักเรียนกลุ่มใหญ่ เมื่อเห็นตัวอย่างของการ จอตรถที่คำนึงถึงผู้อื่นก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมไปด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553 : 125) ที่เสนอแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาจากผล การวิจัยว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะเพื่อให้นักศึกษาได้ซึมซับและเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม และ สมหมาย วิเศษชู (2554 : 157) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนห้องชัยวิทยาคม โดยกลยุทธ์ในการพัฒนาเสริม สร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนห้องชัยวิทยาคม คือ กิจกรรมสอดแทรกรายวิชา ให้ครูต้องสอดแทรกคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชา

โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับพฤติกรรมที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาให้เหมาะสมเป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติให้นักเรียนซึมซับพฤติกรรมจิตสาธารณะไปพร้อม ๆ กับการรับเอาความรู้ควบคู่ไปกับการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

4. ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นพื้นฐานของจิตสาธารณะในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับ อรรถพิณทร์ ชูชม และคณะ (2549 : 10-13) ที่ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย พบว่าการปลูกฝังอบรมจากทางโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูโดยตรงหรือโดยอ้อม ที่ได้จากการเห็นแบบอย่างจากครูภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล และให้โอกาสผู้เรียนได้คิดริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง ให้การยอมรับผู้เรียนและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน รวมทั้งการจัดสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่งเสริมความเคารพกฎระเบียบของสังคม ตลอดจนสนใจใฝ่รู้แลรักษาเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวมไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของส่วนตน รวมทั้งแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น และ นเรศวร วิชากร (2553) ได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างจิตสำนึกไว้ว่า การยึดหลักคุณธรรมความดี เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เช่น หลักแห่งการประพฤติ การกระทำที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือที่มอบให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจในการประกอบกิจการต่าง ๆ การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่ผู้อื่นและ หลักแห่งความเอื้ออาทร เพื่อสร้างจิตสาธารณะ ให้มีความเอื้อเฟื้อต่อบุคคลแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม โดยการแสดงออกความเป็นกัลยาณมิตร ที่เป็นผู้ชี้ช่องทางประโยชน์ แนะนำให้ส่วนรวมดำเนินไปบนแนวทางของจริยธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กุหลาบ พงษ์เทพิน (2553 : 24) ที่ว่า การยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนา ที่คนนับถือ สอนให้คนทำความดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ตนเองมีความสุข ทั้งยังก่อประโยชน์ต่อสังคมด้วย ทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน 21 ตัวชี้วัด ซึ่งสถานศึกษาหรือผู้สนใจสามารถนำ

องค์ประกอบและตัวชี้วัด ใช้ในการวัดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน หรือนำไปใช้ในการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนด้านครอบครัว ตนเอง และสังคมได้

1.2 ควรจะมีการส่งเสริมการใช้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กนิษฐา นิต์ศพัฒนาและคณะ. (2541). **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2527). **จิตสำนึกของชาวนา : ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบ เศรษฐศาสตร์ การเมือง**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา.
- กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ. (2552). **จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2.
- กุหลาบ พงษ์เทพิน. (2553). **การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **จอมปราชญ์นักการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- ชนิดา นันทะวัน. (2544). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- งามตา วนินทานนท์. (2540). “เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย” เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ รุ่นที่ 2 ครั้งที่ 2 เรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบ พฤติกรรมไทย :การพัฒนาเค้าโครงวิจัยและเทคนิคการวิจัย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรพันธ์ อรรถจินดา. (2551). **การเขียนรายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). **ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2542). บทสัมภาษณ์. Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย. วารสาร **สื่อพลัง** 7 (3) : 21-33.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. กรุงเทพฯ : วีพรินทร์.

- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน สาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ณ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาย โพธิ์สิตา และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยพื้นฐานการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนการนำกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อของชุมชน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูชัย ศุภวงศ์ และคณะ. (2540). ประชาสัมพันธ์กับการพัฒนาสุขภาพ : บทวิเคราะห์ทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ไชยา ยี่มิวิไล. (2550). สำนักสาธารณสุข. มติชนสุดสัปดาห์. 27(1393) : 15. 15 มิถุนายน.
- ณัฐยา ลือชาภิตติกุล. (2546). ลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การทำงานด้านบริการของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2551). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับการพัฒนาบุคคล. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนักสาธารณสุข..สร้างได้. วารสารการบริหารคน. ปีที่ 29. ฉบับที่ 2.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัท เมธิทีปส์ จำกัด.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2551). จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินฯ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นรินทร์ คุณเมือง. (2559). รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เลย – หนองบัวลาภู. วิทยานิพนธ์ ปรินญาปรชญาดุษฎี สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- นวรินทร์ ตาก้อนทอง. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. **จิตสาธารณะ : คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์**. [สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2556]. จาก <http://learners.in.th/blog/krujo2007/390763>.
- นเรศวรวิชาการ. (2553). [ออนไลน์]. **จิตสาธารณะ**. [สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2557]. จาก http://www.academic.nu.ac.th/Content_view.php?n_id=44 & img=action=view.
- บุญสม หรรษาศิริพจน์. (2542). จิตสำนึก. **วารสารวิชาการสภาอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**, 4(1).
- ประเวศ วะสี. (2541). **ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม**. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. (2554). **การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการเรียนการสอน MADE**. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญพร ทองคำสุก. (2553). **ตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พลสวัสดิ์ วรรณลา. (2552). **แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). **สำนึกไทยที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พระไพศาล วิสาโล. (2544). **วิถีสังคมไทย ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ภัสวรรณ องอาจ. (2554). **การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภูษิต โภคพลากรณ์. (2547). **การศึกษาการบริหารเชิงคุณภาพตามรัฐธรรมนูญโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1**. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2556). **วารสารศึกษาศาสตร์**. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน.

- มุทิตา หวังคิด. (2547). การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่าน
 สื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
 ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุทธนา วรอุบพิติกุล. (2542). **สำนักพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทาง
 ประชาคม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- รัตนมณีพร ลิลเยบลอด. (2557). การศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
 โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ :
 ราชบัณฑิตยสถาน.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). (2557). **โครงการ
 พัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ. กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (แนะแนว).**
- เรียม นมรักษ์. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กร
 นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). **รายงานการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตและพฤติกรรมการ
 อนุรักษ์ แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ. สถาบันวิจัยพฤติกรรม
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- วารุณี วงศ์วิรุฬห์รักษ์. (2554). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
 ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสามชั่ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มุกดาหาร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- วิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, กรม. (2544). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง –
 ศีลธรรม ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วิทย์พัฒน์ สี่หา. (2551). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร. (2544). **สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2539 : มุมมองและข้อเสนอ
 จากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริม
 การพัฒนา.**

- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). **จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เวชพล อ่อนละมัย. (2551). [ออนไลน์]. **หน่วยที่ 8 จิตสาธารณะ**. [สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์
2557]. จาก <http://www.kasetyaso.ac.th/thai%20cultute/09.pdf>.
- ศรีประภา เพ็ชรมีศรี. (2543). **จิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาสังคม (Public
Consciousness APath to Civil Society)**. **วารสารสื่อพลัง**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3
กรกฎาคม-กันยายน.
- ศิริ แคนสา. (2551). **การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษา1
โรงเรียนคอนสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ
พัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). **เด็ดดอกไม้ฉันนั้นกระเทือนถึงดวงดาว การปลูกฝังเด็กปฐมวัย
รักสิ่งแวดล้อม**. ในหนังสืองานวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี 12
พฤศจิกายน 2544. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่**. **วารสารครูเชียงราย**. 13 เมษายน
(27) : 15-16.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต. (2541). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหมาย วิเศษชู. (2554). **การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน
โรงเรียนอ้อมชัยวิทยา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันคลังสมองของชาติ. (2553). **ภาพอนาคตประเทศไทย 2562**. กรุงเทพฯ : ซีโน
พับลิชชิง (ประเทศไทย).
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ : สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2552). **การจัดการพฤติกรรมมนุษย์**. กรุงเทพฯ : บุ๊คแบงค์.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2544). **จิตสำนึกสาธารณะ**. วารสารศิลปวัฒนธรรม 22(9) : 22-23.
- สุนทรีย จูวงศ์สุข. (2548). **การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพจน์ ทราญแก้ว. (2545). **จิตสำนึกสาธารณะ : การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง**. กรุงเทพฯ : เพชรบุรีวิทยาลัย.
- สุภะรัฐ ยอดระบำ. (2552). **ปัจจัยด้านครอบครัวและจิตสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสาธารณะของนักศึกษาชั้นปีที่1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2550). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2551). **ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ : แผนงานสุขภาพเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สุวิมล ตีรภานนท์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทกุล. (2540). **ประชาสังคม : คำ ความคิดและความหมาย**. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- _____. (2543). **พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ**. กรุงเทพฯ : สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- อนุรักษ์ บูรณธินิต. (2550). **ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อมรัตน์ เจริญชัย. (2550, พฤศจิกายน). **การเสริมสร้างจิตสาธารณะ**. วารสารการศึกษาทั่วไป.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2552). **เรื่อง จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี**. สารนิพนธ์ ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อุรสา พรหมทา. (2555). **โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อรพินทร์ ชูชม และคณะ. (2549). **การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Akkar, Z.M. (2003). "The Public ness,of the 1990s Public Spaces in Britain With a Special Reference to Newcastle Upon Tyne ," **Dissertation Abstracts International**. 84(06) : 2087 – A ; February.
- Champagne, louise Dasmari. (1999). "Physical Education Teacher as Allies to Aboriginal Student : Dimensions of Social Consciousness," **MastersAbstracts International**. 45(3) : unpagged ; November.
- Clark,T. (1999). **Rethinking Civic Education for the 21 stEentury**. H.W.Wilson Omni File : Full Text Available ; November.
- Foster , G.W. (1999). **Elementary Mathematics and Science Methods**. : Inquiry Teaching and learning.Belmont :Wadsworth Publishing Company.
- Michaelis, John.U. (1985). **Social Studies for Children – A Guide to Basic Instruction**. New York : Prentice – Hall.
- Oslan, A, Blekher, L. and V.Chesnoka. (2007). **Distant communication project**. New York : McGraw-Hill.
- Pardun-Johannsen, Kirsten C. (2004). "Social Issue Drama and ItsImpact on the Social Consciousness of Preadolescent School," **Dissertation Abstracts International**.65(4) :1184-A ; October.
- Raj, M. (1996). **Encyclopedic Dictionary of Psychology and Education**. Volume 3 (M-Z). New Delhi : ANMOL Publications PVT.
- Shinichi, Shigetomi. (2007). "Publicness and Taken-for-granted Knowledge : A Case Study of Communal Land Formation in Rural Thailand," **Dissertation Abstracts International**. 42(05) : 3217 – A ; August.
- Throne, S. (1997). Leadership and empowerment. **Journal of nursing education** 36 (9) : 437- 441.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ

1. ดร.ไชยา วิญญาสุข ผู้อำนวยการบ้านโคกล่าม สพป.มหาสารคาม เขต 1
2. ดร.พิชัย บุญมาหนองคู ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนตาลหนองหญ้าม้า สพป.มหาสารคาม เขต 1
3. นางเพ็ญศรี นาถ้ำพลอย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป.มหาสารคาม เขต 1
4. นายสุรชัย กันทรพิทักษ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สพป.มหาสารคาม เขต 1
5. นายวิรัช รัตน์เมือง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบรบือ สพป.มหาสารคาม เขต 1

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) ของข้อคำถาม

1. อาจารย์ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ผศ.ดร.พูนศักดิ์ สิริโสม อาจารย์ภาควิชาสถิติประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. นางอัญชญา ผลาผล ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอกวิทยาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of item objective congruence = IOC)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อความถาม (ตัวชี้วัด)	ความคิดเห็น (คนที่)			รวม	สรุป
	1	2	3		
ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง					
1. มีความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
5. มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
6. มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
จิตสาธารณะต่อสังคม					
7. มีความรับผิดชอบต่อสังคม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. มีการเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
9. การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่าย และการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10. มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11. มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
13. เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14. มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่างๆที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อความถาม (ตัวชี้วัด)	ความคิดเห็น (คนที่)			รวม	สรุป
	1	2	3		
16. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม จิตสาธารณะต่อครอบครัว	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17. มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19. ช่วยเหลืองานของครอบครัว	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20. มีการทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ผลการทดสอบค่าที (t-test Independent)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Group Statistics

	ตำแหน่ง	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Public1	ครู	97	4.6031	.20616	.02093
	ผู้ปกครอง	90	4.5185	.21701	.02288
Public2	ครู	97	4.4165	.17059	.01732
	ผู้ปกครอง	90	4.2933	.18347	.01934
Public3	ครู	97	4.9423	.09983	.01014
	ผู้ปกครอง	90	4.5578	.23125	.02438
Publicall	ครู	97	4.6540	.10058	.01021
	ผู้ปกครอง	90	4.4565	.12769	.01346

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Public1	Equal variances assumed	.002	.968	2.733	185	.007	.08457	.03095	.02352	.14563
	Equal variances not assumed			2.728	182.089	.007	.08457	.03101	.02340	.14575
Public2	Equal variances assumed	.131	.718	4.757	185	.000	.12316	.02589	.07208	.17424
	Equal variances not assumed			4.744	181.046	.000	.12316	.02596	.07193	.17439
Public3	Equal variances assumed	48.015	.000	14.945	185	.000	.38449	.02573	.33373	.43525
	Equal variances not assumed			14.564	119.135	.000	.38449	.02640	.33222	.43676
Publicall	Equal variances assumed	8.104	.005	11.788	185	.000	.19741	.01675	.16437	.23045
	Equal variances not assumed			11.685	169.033	.000	.19741	.01689	.16406	.23076

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ด้านตนเอง 1	Equal variances assumed	5.974	.015	-2.482	185	.014	-.19794	.07974	-.35526	-.04062
	Equal variances not assumed			-2.499	183.068	.013	-.19794	.07921	-.35423	-.04165
ด้านตนเอง 2	Equal variances assumed	18.225	.000	11.582	185	.000	.85246	.07361	.70725	.99768
	Equal variances not assumed			11.306	124.220	.000	.85246	.07540	.70323	1.00170
ด้านตนเอง 3	Equal variances assumed	21.062	.000	2.100	185	.037	.19072	.09081	.01157	.36988
	Equal variances not assumed			2.065	146.046	.041	.19072	.09236	.00819	.37325
ด้านตนเอง 4	Equal variances assumed	.054	.816	.631	185	.529	.05109	.08095	-.10862	.21079
	Equal variances not assumed			.634	184.684	.527	.05109	.08060	-.10792	.21010
ด้านตนเอง 5	Equal variances assumed	3.360	.068	-.908	185	.365	-.02852	.03142	-.09052	.03347
	Equal variances not assumed			-.917	176.961	.360	-.02852	.03109	-.08988	.03283
ด้านตนเอง 6	Equal variances assumed	9.287	.003	-3.620	185	.000	-.36037	.09955	-.55676	-.16397

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
	Equal variances not assumed			-3.605	178.799	.000	-.36037	.09996	-.55763	-.16310
Public1	Equal variances assumed	.002	.968	2.733	185	.007	.08457	.03095	.02352	.14563
	Equal variances not assumed			2.728	182.089	.007	.08457	.03101	.02340	.14575

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ด้านสังคม 1	Equal variances assumed	5.931	.016	-1.749	185	.082	-.19255	.11009	-.40975	.02464
	Equal variances not assumed			-1.757	184.511	.081	-.19255	.10957	-.40872	.02361
ด้านสังคม 2	Equal variances assumed	4.310	.039	-1.080	185	.282	-.07743	.07173	-.21895	.06408
	Equal variances not assumed			-1.081	184.686	.281	-.07743	.07164	-.21877	.06390
ด้านสังคม 3	Equal variances assumed	2.223	.138	2.289	185	.023	.19107	.08346	.02641	.35572
	Equal variances not assumed			2.259	157.174	.025	.19107	.08457	.02403	.35810
ด้านสังคม 4	Equal variances assumed	2.102	.149	-.720	185	.472	-.02692	.03737	-.10065	.04681
	Equal variances not assumed			-.725	182.927	.469	-.02692	.03712	-.10015	.04632
ด้านสังคม 5	Equal variances assumed	64.627	.000	4.074	185	.000	.28820	.07074	.14865	.42775
	Equal variances not assumed			3.997	139.258	.000	.28820	.07210	.14565	.43075

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ด้านสังคม 6	Equal variances assumed	52.608	.000	3.359	185	.001	.20401	.06074	.08418	.32384
	Equal variances not assumed			3.269	115.365	.001	.20401	.06241	.08039	.32763
ด้านสังคม 7	Equal variances assumed	.624	.431	5.100	185	.000	.52176	.10230	.31993	.72360
	Equal variances not assumed			5.053	167.860	.000	.52176	.10326	.31791	.72562
ด้านสังคม 8	Equal variances assumed	.105	.747	.145	185	.885	.01271	.08798	-.16087	.18630
	Equal variances not assumed			.144	176.783	.886	.01271	.08845	-.16185	.18727
ด้านสังคม 9	Equal variances assumed	3.455	.065	1.439	185	.152	.13196	.09170	-.04896	.31288
	Equal variances not assumed			1.429	173.595	.155	.13196	.09234	-.05029	.31420
ด้านสังคม10	Equal variances assumed	16.891	.000	2.379	185	.018	.17881	.07516	.03053	.32708
	Equal variances not assumed			2.361	171.837	.019	.17881	.07573	.02932	.32830

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Public2	Equal variances assumed	.131	.718	4.757	185	.000	.12316	.02589	.07208	.17424
	Equal variances not assumed			4.744	181.046	.000	.12316	.02596	.07193	.17439

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

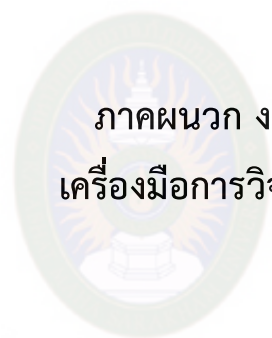
Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
ด้านครอบครัว 1	Equal variances assumed	38.611	.000	2.845	185	.005	.07778	.02734	.02384	.13172
	Equal variances not assumed			2.740	89.000	.007	.07778	.02839	.02137	.13419
ด้านครอบครัว 2	Equal variances assumed	32.488	.000	2.749	185	.007	.16357	.05949	.04620	.28095
	Equal variances not assumed			2.704	146.594	.008	.16357	.06050	.04402	.28313
ด้านครอบครัว 3	Equal variances assumed	76.339	.000	8.685	185	.000	.68499	.07887	.52940	.84059
	Equal variances not assumed			8.455	116.002	.000	.68499	.08102	.52453	.84546
ด้านครอบครัว 4	Equal variances assumed	138.601	.000	10.693	185	.000	.60481	.05656	.49323	.71640
	Equal variances not assumed			10.448	126.792	.000	.60481	.05789	.49026	.71936
ด้านครอบครัว 5	Equal variances assumed	511.913	.000	7.293	185	.000	.39129	.05365	.28544	.49715
	Equal variances not assumed			7.081	109.116	.000	.39129	.05526	.28178	.50081

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Public3	Equal variances assumed	48.015	.000	14.945	185	.000	.38449	.02573	.33373	.43525
	Equal variances not assumed			14.564	119.135	.000	.38449	.02640	.33222	.43676

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ง
เครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

เรียน ข้าราชการครู/ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1.2 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน

1.3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ป.4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

1.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครู และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6

3. แบบสอบถามมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

4. การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน คำตอบของท่านจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ ที่นี้

นางศิริกมล นนทะภา

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ ชาย
 หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี สูงกว่า 45 ปี
 ตั้งแต่ 30 – 45 ปี
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ระบุ.....
 ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก
4. ตำแหน่งหน้าที่ ครู
 ผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 2 ระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (21 ข้อ)
 - ด้านที่ 1 จิตสาธารณะต่อตนเอง จำนวน 6 ข้อ
 - ด้านที่ 2 จิตสาธารณะต่อสังคม จำนวน 10 ข้อ
 - ด้านที่ 3 จิตสาธารณะต่อครอบครัว จำนวน 5 ข้อ
2. ขอความอนุเคราะห์ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แต่ละข้อว่ามีการปฏิบัติแต่ละด้านอยู่ในระดับใดแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดค่าความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก
 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย
 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อที่	คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง					
1	มีความรู้สึกที่ดี ให้กำลังใจและเชื่อใจต่อผู้อื่น					
2	มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้					
3	การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง					
4	การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น					
5	มีสุขภาพจิตดีและมองโลกในแง่ดี					
6	มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น จิตสาธารณะต่อสังคม					
7	มีความรับผิดชอบต่อสังคม					
8	มีการเรียนรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน					
9	การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม					
10	มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์					
11	มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง					
12	มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง					
13	เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม					
14	มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก					
15	การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่างๆที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ					
16	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม					

ข้อที่	คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
17	จิตสาธารณะต่อครอบครัว มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การแสดงความรัก ความผูกพัน					
18	เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และญาติพี่น้อง					
19	ช่วยเหลืองานของครอบครัว					
20	มีการทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน					
21	มีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา					

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง
ศิริกมล นนทะภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3) ด้านจิตสาธารณะต่อสังคม ตัวชี้วัด “การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่างๆที่เป็นสิ่งของ
สาธารณะสมบัติ”ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง
นางศิริกมล นนทะภา

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางศิริกมล นนทะภา
วันเดือนปีเกิด	18 กรกฎาคม 2512
ที่อยู่ปัจจุบัน	80 หมู่ที่ 23 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านมะกอก (มะกอกวิทยาลัยสารครค์) ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 หมายเลขโทรศัพท์ 09-6051-8544
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาเอกสุขศึกษา วิทยาลัยครู มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2560	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY